

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.,
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

Kérjük
az előfizetéseket megújítását.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:	
Telepítés. <i>L. F.</i>	695
Reflexiók tenyészállatdíjazásainkra és vásárainkra. <i>Ugron Zoltán.</i>	696
A zöldtrágyázás. <i>H. Hofman Jenő.</i>	697
Tárca:	
A parasztgazda udvara télen. <i>Chariton.</i>	696
Kisebbszakközlemények 698	
Irodalmi szemle:	
Hazai lapokból. —r. —ő.	699
Külföldi lapokból. <i>É.</i>	700
Könyvismertetés. <i>É., (=)</i>	700
Vegyes közlemények 701	
Közgazdaság, üzlet, forgalom:	
Idegének birtokvásárlása. <i>(éber.)</i>	702
Szerkesztői üzenetek	703
Hirdetések	

A legjobb magvak

legolcsóbb beszerzési

forrása

MAUTHNER ÖDÖN
cs. és kir.
udvari szállító,

József főherceg Ő cs. és kir. Fensége udvari szállítója, a román király Ő Felsége udvari szállítója. Ferdinánd bolgár fejedelem Ő kir. Fensége udvari szállítója, a szerb király Ő Felsége udvari szállítója, Fülöp szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége udvari szállítója

magkereskedése

BUDAPESTEN,

VI. ANDRÁSSY-ÚT 23-IK SZÁM. (28.)

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Telepítés.

Bartha Miklós felszólítja a gyakorlati gazdákat, hogy az »Ellenzék«-ben közzétett telepítési tervre tegyék meg észrevételeiket; tudtommal eddig csak Ugron Zoltán tett eleget ezen kérésnek, pedig az ügy fontossága megkívánná, hogy minél többen, minél több oldalról vitassák meg ezen kérdést, melyet nálunk Magyarországon úgy látszik még eddig nem tudtak csak némileg is megfelelően megoldani.

Az erdélyi részekben a telepítés nem annyira a munkaerő hiányában, mint inkább nemzetiségi tekintetből, a magyarság erősítése céljából szükséges, ezért telepíteni csak nemzetiségi vidéken és csak magyar ajkúakat kell.

Igen nehéz és nagyfontosságú kérdés csak az, hogy hol van az országban a magyarság oly nagyon elszaporodva, hogy azt onnan más vidékekre ki lehessen telepíteni a nélkül, hogy otthon ne érezzék meg hiányát; továbbá, hogy mely vidékről lehetne olyan telepéseket hozni, kik a mi erdélyi gazdasági viszonyainkba beleszoknának és itt meg tudnának honosodni.

Mig ezzel a kérdéssel nem jöttünk tisztába, még pedig alapos megfontolás után, nem tartom célszerűnek a telepítéssel foglalkozni, mert az már be van bizonyítva, hogy a telepítés, ha minden más feltétel meg is van, csak úgy sikerülhet, ha az azon vidék gazdasági követelményeinek megfelelő telepéseket lehet kapni.

Hazánknak két vidékén van sűrűbb magyar népesség; a székely földön és a magyar alföldön, különösen a Tiszán inneni részekben.

Az alföldön nem annyira a túlnépesség teszi szükségessé a telepítést, mint inkább az a körülmény, hogy a nagy uradalmak miatt a népesség nem tud föld tulajdonhoz jutni; innen származik az ugynevezett földéhség és ennek kifolyásaként az agrár szociális mozgalom, melynek egyedüli radikális gyógyszere az, ha lehetővé tesszük nekik a földtulajdon szerzését, mely a már fentebb említett nagy uradalmak miatt másként, legalább jelenleg, nem kivihető, mint ha a kellő szorgalommal és anyagi

erővel bíró családokat alkalmas helyre kitelepítik. De vajjon az erdélyi részek alkalmas hely lesz-e az alföldi telepesnek? Erre a kérdésre a leghatározotabban nem kell felelnem. Egészen más viszonyok között nőtt fel az a nép, mint a milyent nálunk találta. Az alföldi ember óriási munkaerőt tud kifejteni nyáron aratás idején, 3—4 hétig, ekkor dolgozik annyit, mint nálunk 3 ember, és hála az ottani dúsan termő földnek, ezen idő alatt rendesen meg is tudja szerezni magának az egész évre szükséges gabonamennyiséget, a mi lehetővé teszi aztán neki, hogy az év legnagyobb részét munka nélkül töltsse el; legfennebb fuvarozni jár. A mi viszonyaink között elkerülhetetlenül szükséges folytonos, habár nem is oly nagy erőfeszítést kívánó munkát, az alföldi ember nem tudja megszokni, a mint ezt egyebek között a nagy-sármási telepen is tapasztalni lehet.

Az itt elmondott körülmények folytán azt hiszem feltétlenül le kell mondani az alföldi telepéseknél áthozataláról és így nem marad más mód, mint a székelyek kitelepítése.

Ezzel szemben meg újból az a nehézség merül fel, hogy a mint Ugron Zoltán az E. G. múlt heti számában alaposan kimutatta, a székely nép nem alkalmas a telepítésre. Mellesleg megjegyzem, hogy a fent jelzett cikket, melyet a szerkesztő azon csillag alatti megjegyzéssel kísért, hogy annak egyes élesebb állításával nem ért egyet, én teljtartalmulag aláírom, és azt nem hogy túlzottnak, sőt sok helyt még nagyon enyhén színezettnak találom.

De meg másfelől a legtöbb vidékről nagyobb rajokat kitelepíteni a nélkül, hogy az ottani gazdasági viszonyokat meg ne rontsák, nem lehet, mert a székely kivándorlás nem azért történik, hogy otthon nem kapnának magoknak működési tért, hanem azért, mert Romániában, hová az egész bevándorlás irányul, könnyebben tudnak boldogulni, kevesebb munkával többet tudnak szerezni. Alapjában véve nem is lehet ezen mozgalmat kivándorlásnak nevezni, mert a Romániába kiment székelyek legnagyobb része egy pár év múlva meglehetősen

Babós és Társai

vaskereskedése

KOLOZSVÁRT,

Belközép-utca 25. sz.

Van szerencsénk a n. é. közönséget tisztelettel értesíteni, hogy az újonnan megnyitott üzletünket dusan felszereltük mindennemű vasárakkal, u. m. gazdasági eszközök, háztartási cikkek, konyhaberendezések, mindennemű szerszámok, technical cikkek, kocsikenőcs, kovács szén, és minden e szakmába vágó itt fel nem sorolt tárgyakkal.

Bizományi raktárunk van a Budapesti Thury János és fia cég nagy szerkovács és haranggyárából, továbbá elvállaljuk a használt reszelők újra vágatását, a legjutányosabb árak mellett.

B. pártfogását kérve vagyunk

(123.)

Kiváló tisztelettel

Telefon sz. 351.

Babós és Társai.

vagyont gyűjtve visszajön és szülőföldjén telket vásárol. Csak igen kis százalék marad állandóan künn, leginkább az olyanok, kik katonai kötelezettségüknek nem téve eleget, a büntető törvény szigora miatt nem mernek hazajönni. A statisztikai adatok kimutatják, hogy évenként hányan mennek át, de azt, hogy hányan jönnek vissza, tudtommal még sehol sem közölték,

Mindezek mellett, ha már telepítésre az erdélyi részeken nemzetiségi tekintetből feltétlenül szükség van, a mi az én nézetem is, és telepéseket csak az alföldről, vagy a székely földről hozhatunk, sokkal nagyobb a valószínűség, hogy az utóbbi fog sikerülni, mint az előbbi.

Mindenesetre nagy megfontolással és körültekintéssel kell eljárni, nehogy az egy vidéken esetleg elérhető előnyök fejében, biztos kárt okozzunk a másik vidéknek. Ki kell először kutatni, hogy mely vidéken lehetne, még pedig mentől kisebb körletben, az alkalmas elemet feltalálni, és ott először kedvet kell éleszteni a népnél a kitelepülésre, még pedig lehetőleg úgy, hogy hosszabb idejük legyen az illetőknek a dolog megfontolására. A magyar ember hamar fellelkesül egy jónak látszó és új eszmén, de aztán hamar is beleun és megbánja hirtelen cselekedetét. Ezért nem tanácsos a dolgot siettetni, sokkal jobb, ha még eredeti ősi félszében hűl le a nagy lelkesedés tüze, mintha már új otthonában bánja meg elhagyását. Az eddigi példák, fájdalom, nagyrészt azt mutatják, hogy egy-két év múlva kezdenek a telepések elégedetlenül régi hazájokba visszaszállingózni, ez pedig nagy mértékben veszélyezteti az egész intézmény sikerültét. Nem kell a telepéseknek rózsás állapotot és aranyhegyeket kilátásba helyezni, sőt inkább figyelmeztetni kell őket a kezdet nehézségeire, a melylyel minden új telepítésnél az első megszállóknak okvetlenül meg kell küzdeniök.

A mi a telepésektől megkívánt tőkét illeti, én a középutat tartom leghelyesebbnek; az állam által eddig kívánt 1000 frtot

soknak tartom, de másfelől a teljesen proletár népség telepítését sem találnám helyesnek. Az eddig rendszeresen megkívánt 1000 frtból 500 frtot számítottak az építésre, melyből a lakóházra 400 frt, a gazdasági épületekre és udvar berendezésre 100 frt esik. Az előbbi összeg túl magas, az utóbbi igen csekély.

Egy a kezdet nehézségeivel küzdő telepes családnak nem szükséges mindjárt egy 2 szoba, konyha és kamrából álló lakás, elég egyszer egy szoba és konyha, majd, ha jobb sorsba jut, építhet még hozzá egy szobát: e helyett feltétlenül szükséges több gazdasági épület, mint a mennyit 100 frttal ki lehet építeni.

Mindenek felett alkalmazkodni kell az építésnél is a vidéki szokásokhoz és pl. a mezőségen nem kell oly nagy és magas szobákat építeni, melyeket aztán télen fűtőanyag hiányában nem tudnak befűteni. Ezek azonban mint a részletekbe tartozó dolgok, most nem tartoznak e tárgyhoz. Tehát mint mondtam az 1000 frtot túlságosnak tartom; a kinek 1000 forint készpénze van, az ha csak nem valami nagyon nyughatatlan természetű ember, nem igen vállalkozik telepesnek, az meg tud élni hazájában is elég jól. Én részemről elégek találnám — feltéve, hogy az illető igyekvő és szorgalmas ember — 500, legfeljebb 600 frt kimutatását készpénz és gazdasági élő és holt felszerelésben; ennél kevesebb vagyonnal bíró telepes, kivéve egyes kiváló szorgalmu egyéneket, nem tud boldogulni.

A kiosztandó földek osztályozását és becslését én is feltétlenül szükségesnek tartom, ezt nem is kell bővebben indokolni.

A mi a Bartha Miklós számításait illeti, én azokat illuzoriusoknak tartom; hiszen ha minden úgy sikerülne, a mint Bartha Miklós kiszámította, minden jobb talaju vidéken gazdálkodó szorgalmas, egész telkes gazda 20 év alatt meg kellene, hogy kettőztesse birtokát, pedig a példa azt mutatja, hogy a szorgalmasabbja, csakhogy jól-rosszul meg

tud élni, a kevésbé szorgalmas pedig épen el is bukik.

Túl magosan vannak felszámítva a termésátlagok, ezek csak egyes szerencsés években érhetőek el, de túlságosan magasak az értékesítési árak is.

Nem veszi tekintetbe, hogy vannak évek, fájdalom utóbbi időben nem is ritkán. a midőn még a mindennapi élelmet sem tudja kisajtolni a legigyekvőbb gazda sem.

De nem is szükséges ily magas átlagokat kihozni, elég az, ha annyit tud termelni a telepes, hogy szerény körülmények között meg tudjon élni és a törlesztési hányadot fizethesse.

A hol ezt el tudják élni, ott sikerülni fog a telepítés.

L. F.

Reflexiók tenyészállat-díjazásainkra és vásárainkra.

Irta: Ugron Zoltán.

Rendszeren annyira egyetértek Szász István felügyelő urral, hogy még cikkének címét is átveszem, mégis, mikor ő ír, én is mindig tollat fogok, de nem azért, hogy megczáfoljam, hanem inkább azért, hogy kiegészítsem, azaz, hogy olyanokat is elmondjak, miket ő elhallgat.

Erdélyben hazai fajta marhára díjazást lehet tartani és helyes is nemcsak minden megyében, de sőt minden járásban jó volna — más kérdés azonban a decentralizációja a kiállításoknak és tenyészállat-vásároknak.

Bátran el merem mondani, hogy a kolozsvári és a sz. kereszturini kívül még sok ideig egy sem fog kiemelkedni a pohárköszöntőkkel bőségesen fűszerezett, elismerő hírlapi cikkek keretéből.

Tenyészállatkiállítást csak ott lehet rendezni, hol arra anyag van, vagy a hová anyag gravitál, mi nem azt teszi, hogy egy vidék relative haladását díjazással ne ösztönözzük, mert hisz beszéljünk őszintén, nevetséges, ha egy más, a díjazásból kizárt vidéki — el adja állatját s a helyi díjazott a meg vásárlás mértékét nem üti meg.

Rosszul hálálom meg azon szives vendéglátást és igazán mintaszerű rendezést, mit a nagy-enyedi kiállításon élveztem, ha első kiállításukat szigorú bonczkés alá veszem, de azt hiszem, hogy ezt senki sem fogja tőlem rossz

TÁRCZA.

A parasztgazda udvara télen.

— Irta: Chariton. —

Hó fedi a mezőt. A meddig a szem ellát, mindenfelé, csak azt a nagy fehér lepedőt látja, melyet a tél pajkos tünderei szállingózó pihékből szöttek meg s heterítették vele a nagy határt. Csak az erdők képeznek fekete foltokat a patyolat takarón s egy-egy sávcsík, a hol a kis patak kigyózva elvonul, partjain a kopasz fűzetekkel, égerfásokkal és jegegyekkel. Alszik a természet, de hatalmas testét nem dermesztette meg a halál; él. Mi már megszoktuk ugyan a poéták, tárczairók temetési énekeiből, prédikációiból, hogy a levélhullástól rügyfakadásig terjedő időszak a természet halála, de a világért sem hiszszük... Hogy is ne!... A természet örök életű, működésében egy percnyi szünet sincs és nem lesz. Az anyagnak végtelen időnkig tartó élete van s ez az élet még nem is pihen. Azt csak mi fogtuk rá, hogy hangulatot keltsünk önlelkünkben az időszakok változásaihoz... Igaz, hogy most nem gyönyörködtet a virágos rét, a dalos zöld erdő, de ez még nem jelenti azt, hogy a természet működésében szünet állott be, éppen a hatalmas, nagyszerű, fenséges

változással, mely csodálkozásra ragadja lelkünket, az ellenkezőről győz meg: pillanatokig sem szünetelő munkálkodásáról.

A hólepte határ sem olyan kihalt, mint azok hiszik, akik az ablakból nézik a természet hatalmas változását. Élet van a hó alatt; a meleg takaró friss, üde zöldet — a jövő év reménységét — fedi el; felette pedig folyik az élet, a létérti harc, a vadállatok között...

A gazdálkodó ember, a földműves munkás, beszorult ugyan hasznos állataival együtt szűkebb vagy tágasabb otthonába, de az élet ott is szakadatlanul munkál, alkot, terem, rombol...

A gazdasági udvar eleven képe mit sem veszített a természet külső öltözetében, csak a színt. Az elevenzöld eperfák megbarnultak s a kert elrejtette virágességét. Fehér köntöst öltött az udvar is; ropogó havon kapargálnak a baromfiak s nincs fű-legelőjük a sövénykerítés hosszában.

De azért mennyi érdekessége van a gazdasági udvarnak, ami gyönyörködtet! A szénás-kert illatos takarmány-kazlakkal van tele; magas „kuk“-ba rakott tengeri-korék (csusznya), szalmaboglyák sorakoznak egymás mellé s a kert egy csücskében a juhok elmélkednek bárgyu együgyűséggel az elmúlt jobb időkről. A disznó-óiban rőfög a baris, nyugtalanodik a megnehezedett ártán, me-

lyek nem is sejtik, hogy miért van most nekik olyan jól dolguk, hogy szinte erővel dugják beléjük a ropogós, édes malészemeket, a tengeri-darát, az izletes habarékokat. Most megy épen a nyalka menyecske, hogy kiereszse őket az ebédre. Csak alig-alig tudnak a váluig czammogni, a hol egy darabig tipegve-topogva szüröcsölik a jó sós levet, azután kényelmesen térdre ereszkednek s keleti lomhasággal elnyújtózkodva várják a beczégető vakarást. Csak úgy nyögnek bele, olyan jól esik nekik, ha az a szép asszony ott motoszkál durva sörtéjük között.

A Pista gyerek is ott van már; alkudozik a két jószág — fülére, farkára. Ejh, milyen pompás falatok is azok, akkor frissen, perzselve...

Csak valamiképp jönne már az a nagy nap! Még az iskolából is itthon marad akkor a kis legény „lesipecsenyére“. Milyen igazi nagy mulatság is lesz az! Ott sütkérezni a szalmaláng mellett, míg az az iny-csiklándozó pörzs-szag körül lengi az embert s egy kis szellőlebbenésre beleolvad a nagy semmisségbe, a honnan a varjak, szarkák szívják be mohón s a szag után indulva ellepik az udvart, vígan ugrándozva a nagy halottak torán. Itt aztán milyen lakzit csapnak a szomszédok kutyái, a pompás temetési szertartáson!... Városi ember álmában sem lát ilyen dolgokat!...

néven venni, a ki tudja, hogy engem mindig az ügyszeretet vezet, ha éles kritikával fellépek.

Az enyedi kiállításnak, meg kell vallani, elég szép képe volt, de azt bizony szintén el kell ismerni, hogy azt Teleki Árvéd bikái (15 drb.) tette, melyből tudtommal egy sem adott el s épp ez az, miért Enyeden sokáig nem lesz több sikerült bikavásár; ugyanis Teleki gróf bikáit, — mert jók — elviszik hazulról, s ha ez mindegyikkel nem történik, mert sok van, akkor ő meg fel fog keresni egy olyan vásárt, hol vevőre talál, azaz melyet oly vevők keresnek fel, kik a minimumon felül fizetnek. Alsó-Fehérmegyében ilyen, az egy N-Enyed városán kívül, későn lesz, mert mint a díjazásnál láttuk, a tehén-anyag silány s az, tekintve a mostoha viszonyokat, csak önmagából javulhat, mert arra kilátás csakugyan nincs, hogy ott tekintélyes számmal vásárlás útján javítsanak.

Idegen vevő pedig nem keresi fel a vásárt, mert azt a mit ott kaphat, megkapja Drassón is.

Ugyanigy áll a dolog, mint hallom Szébenben, Medgyesen, Uzonban és Deesen is a hazai marhával.

Tenyészállatvásár csak tenyész-centrumban lehet, mert csak természetesebb, hogy a vevő utazzék egy tenyészállat-vásárra, hol biztosan megkapja, a mit keres, minthogy a tenyésztő járjon vásárocskákra, hol vajmi bizonytalan a vevő.

Szász ur méltán megkritizálja a kereszturi vásárt és sokat üti az időt is, pedig arról nem tehetünk s így abban nem követem, mert én a márczius 1-seji terminust jónak tartom, tekintettel, hogy 20-dikán túl agy sem lehetne tenni okszerűen, hanem igen is lehetne tenni igen sokat arra, hogy az idő elviselhetővé legyen.

Enyeden jó napos időnk volt, de azért a derék rendezőség még abban is féltett és csinos sátrat huzatott a vásártéren, hol szíves látást, üdülést nyert a fáradt, kényelmes helyet a bíráló. Valóságos ironiája ennek a kereszturi félfedél a márcziusi szélben. Folytathatnók ez összehasonlítást, a korrekten kiküldött programtól kezdve a csinos feliratokig, a bikák felett s ez mind Enyed javára ütne ki, de különösen az a szíves előzékenység és szolgálatkészség, a melylyel ott találkoztunk, nem gondolja-e Szász ur, hogy némileg enyhítette volna a kereszturi időviszontagságokat is.

Szóval a székely-kereszturi bikavásárért áldozni kell a megyének, gazdasági egyletnek,

Székely-Keresztur városának, a bika-kiállító közönségnek — hozzá járulni az államnak, hogy a Szász ur által felhozott jogos panaszok megszűnjenek, s ott első sorban helyiségek rendelkezésre embernek, állatnak egyaránt.

Tavaszzsal kezdettem írni e cikket, most decemberben folytatom azzal a nyugodt öntudattal, hogy bizony a székely-kereszturi bikavásárt rendezőket nem éri méltatlan támadás, mert bár megjelent Szász ur cikke, s az idő is halad előre, de még az 1900. évi márcziusi kiállítás érdekében nem történt semmi, ha csak nem az az udvarhelyi kiállítás, a mi az erők elforgácsolására vezet, mert a csinos terménykiállítás mellett egy igen gyenge marha- és kritikán alul álló lókiállításra vesztegetődött a — megengedem — kevés pénz — és némi energia.

Egyiket sem szabad pazarolni, mert előbbiből kevés van, utóbbit pedig még mindig kölcsön kérhetnénk Enyedtől.

Legfőbbképen udvariasságot és előzékenységet — mert mig Enyeden a kiállító és vevő a rendezőség tenyerén hordatott, itt még a városzolja is csak ümmögött, habár a miniszter képviselője szőlította is meg némi utbaigazításért.

Higgyék meg uraim, azok a lassan ki-pointirozott szavak, azok a merev lépések a mai világban nem az önértet jellemezik, hanem a modortalanságot — legalább is vendégeinkkel, idegenekkel szemben.

Kereszturi bikavásárnak lenni kell, az nem züllhetik el kicsinyes huzavona, féltékenység és intrikák miatt.

Akár a gazdabizottság, akár az udvarhely-megyei gazdasági egylet, de egyik fogjon bele a dologba, mert a miniszter jóindulata meg van, de néma gyermeknek senki sem érti meg a szavát, s a miniszternek sok gyermeke lévén, biz az osztozkodásoknál az ügyesebb ott is lefőzi a másikat.

Tekintélyes díjakat kell kérni, de már azelőtt ki kell mutatni, hogy a rendezőség képes azokat akkor felvirágoztatól jól felhasználni.

Keresztur városa, mint érdekelt fél, de a rendes kiállító is áldozzanak, hogy a vásártér megfelelő legyen, még annak az esetnek is, ha márczius elsején bábák fergetege lenne is. Okkal-móddal Ónagyméltósága azt hiszem szívesen megengedné, hogy kiállításunk rendezése körül Szász felügyelő ur is közreműködjék, hisz a gazda-bizottságnak ő is tagja.

Abban Szász ur mindig egyet értett velem, hogy a kolozsvári és székely-kereszturi kiállítások és tenyészvásárok azok a fixpontok, melyek körül Erdély állattenyésztési köreit meg lehet rajzolni.

A zöldtrágyázás.

II.

Külföldön a zöldtrágyázás már huzamosabb idő óta divik. A hatása, különösen agyagtajajokon teljesen kielégítő, tekintetbe véve a trágyázással összekötött munkákat, ezek pénzértéket és a talaj fizikai tulajdonságaira való befolyását.

Németország sok vidékén a tarlót szántják csekélyen alá és ebbe vetik a zöldtrágyának szánt magot, aratás után. Száraz nyarunk és aránylag hűvös őszi időjárásunk, nálunk előnyösebb fogja tenni az ugarba, tavasszal a zöldtrágyának való mag vetését, különösen addig mig ki nem tapasztaltuk teljesen a hatását és mig szántóföldjeink fokozatos feljavítása által nem jutottunk azon helyzetbe, hogy ismét más trágyázási rendszerre térjünk át.

Zöld trágyának alkalmas minden kevés igényű, nedvdus és leveles, gyorsan növő növény. Ilyenek a pohánka (hajdina), repce, búkköny, borsó stb. Ezen növények, ha a tavaszi munkák elvégzése után a kijelölt táblába, eső után el lesznek vetve, gyorsan kikelnek és sűrűn beborítják a területet. Mentől sűrűbben árnyékolják be a szántóföldet annál tökéletesebben érik az be Mikor a zöld növényzet elérte növekedése tetőpontját, azaz virágozni kezd, alászántjuk és lehengerezzük. A tapasztalatból eléggé tudjuk, mily fontos a jövő termésre a szántóföld beérése. Nemcsak, hogy az ily szántóföldek könnyen munkálhatók meg, hanem az elvetett mag sokkal jobban és egyenletesebben fejlődik. A gyorsabb növekedés a talaj beárnyékolásával együtt járván a dombos területen az annyira szükséges nedvesség hosszabb időre vissza lesz tartva.

Ha már most figyelembe vesszük, hogy a sűrűn vetett zöldtrágya a talajt porhanyóan és nedvesen tartja egész nyáron át, ősszel pedig az ilyen talajba került nemes gabona megtalálván az előbbi növényzet vegetálása folytán fejlődésének megfelelő feltételeit, könnyű a zöld trágyázás becsét megítélni.

Magában véve ezen előnyök is a mellett szólnak, hogy különösen hegyes vidéki gazdáink karolják fel a zöldtrágyázást. Pedig még

A gazda is kiereszti szép tulkait, teheneit, ökreit az itatásra. Hosszú ostorával csördít is egyet, hogy értse meg mindenki, hogy a Birta uram jószágai megtekinthetők... Hanem annak a Pajkosnak valami baja van; szontyola, csak úgy majszolja a jó sarjut s még ma nem is kérődött.

— Már ehhez csak elhívom a tisztartó urat, — szól az asszonynak, — azt mondják, hogy a nagy tudós, a farkastályognak oda se hederit; aszondja, hogy az nem is betegség... Sok iskolát járt s lúdoctorságra is van esmérete. Csak egy kicsit ártatósa a tudományára...

— Hát biz' azt hívja el kend; mert a vén Csuszki már lagymatag ember s annyit beszél, mint egy bélpoklos kántor a bucsuztatón...

És aztán folyik a dolog a maga rendjén. A kis béres friss almot tesz a jószág alá, kispri az ólat s a szénavágóval fölcizhelődik a szénaboglyára, hogy az éjjelre való takarmányt behordja a szénatartóba... Nótára kezd:

„Kerek erdő, kicsi ház,
Kedves rózsám meg ne fázz!
Hogyha fázol; gyer ide, —
Betakarlak sebtibe!”

A szomszéd nyalka szolgálója épen most szedi a forgácsot s megdobban a szíve a hamis nótára. Erős hangon visszánótázik, hiszen úgy is neki szólott az a pajkos izenet:

„Kicsi legény, nagy a subája,
Vajjon van-e neki babája?...
— Hogyha nincsen — hej, haj! — kis legény,
Jöjjön ide, mert majd leszek én!”

Megérkezik Birta uram is az itatásról s nagy búsan panaszkodik szép élete párjának, hogy a Pajkos nem is ivott; nagy baja van; bizonyosan a belsőrésze fáj... Megsimogatják a szép állatot; a fúrge menyecske sós kenyeret hoz ki a számára. Ha még az sem kell neki, akkor nagy a baj!

A Pajkos megszaglálja a puha buza-kenyeret, úgy kelletlenül le is nyalja egyik feléről a lágy sót, de aztán megrázza a fejét s egész testében megborzong...

— Menj csak hivid ide apám uramat, hadd nézze meg ő is, — szól Birta uram a feleségének, ki mint a pillangó röpül a nagy szalmás csűrbe. Ott dolgozgat az öreg egész télen át. Fúr, farag, a *készvono-szék* mellett ül s renoválja a gazdasági eszközöket, hogy a nyíló tavaszra minden rendben legyen. Most éppen béllákat készít, a jármokat hozza rendbe.

Rövid idő alatt ott áll az öreg is, a Pajkos mellett, a hol már egész consilium verődött össze a szomszédokból; de biz' a diagnósist ő sem tudja megállapítani.

— El kell hívni a tisztartó urat, majd az csak mond valamit.

Birta uram rögtön rá is rikolt a kis béresre:

— Szállj le arról a boglyáról, hé!... Menj el a báró tisztartójához s kérd meg, hogy jöjjön ide; mert beteg a Pajkos...

— Értem...
— Hó, megállj te bamba! Ide halgass. Nehogy *tévszúr*nak szólítsd azt az urat, mert az nem volt soha *kocsis*, vagy *inas*. Tisztesség-tudóan tekintetes tisztartó úrnak nevezd. Aztán mondd meg, hogy én kéretem, Birta András vetyei. Érted?...

Hogyne érteném; beszéltem én még nagyobb úrral is, mint egy tiszt, — válaszol egy kicsit megsértődve a legény s azzal kerekelt old.

A Pajkost betereleik a meleg istállóba, a gazda pedig előveszi a fejszét s egykedvűen ballag a *favágítóhoz*. Este fonó-kalákát rendez az asszony, sok fa kell...

Megérkezett a nyalka tisztartó is, kezében az elmaradhatatlan korbáccsal s előbb bizonyos fölényvel szólal meg.

— Hol van az a beteg jószág?
— Jó napot kívánok! Tekintetes úr! Itát biz' az benn van az istállóba.

— Tiszta az istálló?
— Biz' a nem palota instálom...
— Vezessék elő, hadd lássam.
E pillanatban kiugrik, mint egy szép

ezen elősorolt előnyök csak a talaj fizikai tulajdonságait javítják meg előnyünkre. Nem megvetendő azonban a zöldtrágyázás talajgazdagító hatása.

Számos kísérlet és a gyakorlati eredmények lehetővé tették a zöldtrágyázás tápanyag értékét kiszámítani. Így legalább dr. Backhaus kiszámította, hogy a zöld trágyázás által a termés értéke, leszámítva a zöldtrágyázási költségeket, 12 frrtal több volt 40·5 m. m. zöldanyagot és ezzel 10·18 mm száraz anyagot és 14·5 klg. nitrogént juttatott a talajba a zöldtrágyázás. Különösen a borsó vetése zöldtrágyának nagyon ajánlatos, mert mint tudjuk ezen növény a levegőből is igen sok nitrogént vesz fel és gyökergumócskái útján a talajnak ezen nélkülözhetlen növényi tápszert visszaadja. A zöldtrágyázás ellen egyedül az szól, hogy a bevetett tábla legeltetésre nem használható, ez a hátrány azonban számba sem jöhet az elősorolt előnyök mellett, különösen azért nem, mivel a nagyobb szemterméssel a tömegesebb szalmatermés is együtt jár, mely lehetővé teszi a gazdának közelfekvő földjeit zöldtrágyázás által fokozott takarmány termesztésre — forgón belül — használni.

A zöldtrágyázásnak mindezen előnyei dacára a gazdaközönség között meglehetősen sok az ellensége. Ha azonban ezen ellenszenv okát keressük, az fog kitűnni, hogy azért nem kedvelik, mert keveslik a zöldtrágyázás által produkált tápanyagokat. Mint dr. Backhaus számításából kitűnik, nem is túl nagy a haszon, de milyen téren van ma haszonból sok? Gazdasági téren ternót már nem csinálhatunk. Itt nagyon is meg kell szolgálni minden garasért, ez azonban egy okkal több, hogy szerzük azt meg.

A gyakorlati nyugotiak példája elég arra, hogy legalább kísérletet tegyünk a zöldtrágyázással. Két évi kísérlet megmutatja az illető gazdának hasznára vagy kárára volt-e mások tapasztalatait felhasználni.

Hofman Jenő.

KISSEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

A drótféreg kevésbé ismert, de annál veszélyesebb ellenség a veteményes kertekben. A drótféreg egy pattanó bogárnak (Agriotes segetam) alczája. Nagyjában hasonlít a lisztukacshoz. A növények gyökereit vágja meg s ily módon tönkre teszi őket. Tavasszal látszólag minden ok nélkül hervadnak el a különböző vetemények. Látszólag egészen

tarka madár a kalitkából, a nyalka menyecske a pitvarból.

De erre a jelenetre a fiatal tisztartó is meglágyul. Melegen, barátságosan fog kezét az asszonynyal, s mélyen a szemébe néz. Sötétén égnek azok, mint a pokol tüze . . .

— Szép menyecske, mondja galambom, rég beteg a jószág?

Az asszony elpirul s csak alig tudja magát amúgy módisan kifejezni:

— Köszönöm kérdését biz' az csak ma lett olyan lázas; éppen úgy van, mint az uram volt a minapában. Se nem eszik, se nem iszik; mindegyre borzongatja a hideg.

— No, majd segítünk rajta . . .

A Pajkos nagy bamba szeméit rámereszti a jövevényre, mintha kérdezné:

— Hát te vagy az a híres marhadoktor? Aztán megrázza fehér szarvu nagy fejét s még el is bődíti magát: buú! . . .

A tisztartó jobbról-balról megtapogatja a hófehér testet; megnézi az állat szeméit s aztán a száját nyitja föl.

— Nincs semmi nagy baj, majd adok valami orvosságot; azt bele kell tölteni s aztán jól megcsutakolni . . . Három nap múlva be lehet fogni . . . Galambom — fordul most a szép asszonnyhoz — adjon egy kis vizet, hadd mosakodiam meg.

— Tessék besétálni a mi kis házikónkba

épek. Pontosabb vizsgálatnál a gyökerek ezen ellenségeit találjuk alattuk. A hol kártétele nagyobb mérvet ölt, a talaj meszelésével és a téli jól megmunkálással lehet ellene védekezni.

A tehének „önszopását“ az ugynevezett spanyolgallérral szokták megakadályozni. Ennél egyszerűbben s mégis teljes biztonsággal úgy akadályozhatjuk meg, hogy a tehén két szarván keresztbe fektetett pálcát odakötjük a szarvaihoz. A pálcza mindkét vége néhány ujnyira ki kell álljon a szarvak mellett.

Új állatbetegségek léptek fel Franciaországban és Svájcban. A Svájcban észlelt esetek olyan sajátságosak, hogy az állatorvosok nem tudnak velük eligazodni. A megbetegedett tehének farkán kiütések jelennek meg. A betegség további kifejlődésében halálos kimenetelű. Fontos jelenség, hogy az állatok gondozóira is átragad a betegség. A Franciaországban fellépő kór, ép oly ismeretlen természetű, mint az előbbi, már meglehetősen nagy területen jelentkezett s úgy látszik nem azonos a Svájcban észlelttel, mert az emberre nem megy át s a beteg állatok húsa is minden veszély nélkül élvezhető. Szarvasmarhákon, disznókon, juhokon s kecskéken lépett fel. Ragályossága igen nagy. Ellenszere eddigelé csak a gondos elkülönítés. Tünetei: eleinte láz, aztán a száj és a mell nyálkahártyáin — előrehaladott betegségeknel pedig az emésztő- és légzőszerveken fellépő szivacsos kiütések.

Erősebb vérzések megállítására vaschloridatba áztatott pamutot (vatta, gyapot, vagy csepüt, szösz) használhatunk jó sikerrel. A vaschloridba mártott szösz megszárítva tartjuk el s szárazon kötjük a sebre.

A majorság-ólak fertőtlenítését csak okkal-móddal kell végezni, mert az erős szagok, nemcsak az állatok egészségére hatnak kártékonyan, hanem sajátságos módon a húsuk is kellemetlen szagúvá lesz. Mész, vasvitriol (vasgálicz) s kenőszappan azok a szerekek, melyek minden erős szagu dezinficiáló szert fölőlegessé tesznek, mert hiszen nem az erős szag, hanem a tisztaság, világosság és jó levegő öli meg a betegséget okozó csirákat.

Szopós malaczkok táplálása. Fialat malaczkok nevelésének egyik titka, hogy gyakran étessük őket, de egyszerre csak keveset adjunk nekik. Meglepő, hányszor szopnak 24 óra alatt a kis malaczkok, bizonyosságul annak, hogy anyjuk egyszerre nem nyújthat nekik sok tejet és hogy gyomruk még kicsiny, egyszerre csak

— hívja édesen az asszony s unszolja a gazda.

. . . Ott aztán megmosakodik az ifju s megkéri az édes menyecskét, engedné meg, hogy a kötényébe törülje meg a kezét. A mély érdeklődésnek ez az első jele. Folyik a kínálgatódzás s már szürkül, alkonyodik: a tisztartó úr még mindig ott van. Gyűlnek a fonókába: a hazigazda és a vendég még mindig pityizálnak. A doktor úr nem is gondol a hazamenetelre . . .

Egyszer csak vigan felkiált:

— Hol a kis béres? Hozzon cigányt! . . . Fölzendül a csárdás s a tisztartó úr, meg a szép menyecske, úgy rakják a ropogós csárdást, mintha sziveik is a lábaikban dobogna . . .

Hajnalodik. A gazdasági udvar kezd élénkülni. A kis béres már régen az istállóba van, az öreg a hátulsó házból most czammog ki, hogy a beteg jószágot megnézzék . . . Eszik, kérődött is az éjjel . . .

Használt az orvosság.

Hanem nagyobb baj van most már a háznál. A szép asszony beteg. Éppen úgy van, mint a Pajkos volt: se nem eszik, se nem iszik; mindegyre borzongatja a hideg . . .

A tisztartó úr bizonyosan tudja, hogy mi ennek a betegségnek is az orvossága . . . Rá kell bízni! . . .

keveset tud befogadni. Elválasztásuktól kezdve ételükbe egy-egy kis lisztet kevernek, tíz hetős korukig fokozatosan emelve a liszt adagot amikor is a folyékony táplálék $\frac{3}{4}$ része liszt. Igen fontos a malaczhizlalásnál az a jelenség, hogy a születésétől fogva *egyfolytában fokozatosan* hizlalásra táplált malaczkok húsa, kövérsége sokkal finomabb, mint az olyané, amelyet pl. tenyésztés vagy felnevelés céljából elkülönítettek s utólag kezdenek újra hizlalni. Azaz a koncentrált rendszer szerint hizlalt malaczkok sokkal jobbak, mint rendes falusi malaczkok. A malaczhizlalóknak e mellett főleg arra kell törekedniök, hogy olyan tenyészállományt tartsanak, melynek főtulajdonságai a korai érettség, gyors növés s csontjai finomak.

A csikókat már életük első szakában edzeni kell. Az istálló hűvös legyen 9—10° R. nem árt nekik. Ha ilyen hőmérsékhez hozzá szoknak, akkor később sem hűlnek könnyen meg. Szőrözetük tömött lesz. Veszedelem a csikókra, ha nagyon meleg, rosszul szellőzött istállóban vagy még inkább, ha párakkal telt tehénpajtáiban tartják őket. Mert így szervezetük elveszti ellentálló képességét s könnyen lesznek a meghülés áldozatsai. A hűvös istállóban azonban nem szabad megkötni a csikókat, hogy ha fázni kezdenek, a kellő mozgást végezhessek.

Hogy zellert nagy mennyiségben, jó eredménnyel lehessen termelni, olyan nehéz talajt kell e célra választani, mely egy évvel előbb erős istállótrágyát kapott. — Télen át többször meg kell öntözni trágyalével. Ha mérszben szegény a talaj, akkor a jövő évi zellertermelésre nagyon előnyös, ha a tavaszi szántás előtt méstrágyát alkalmazunk.

A ribizke, és köszméte-bor kezelése. A ribizke- és köszméte-bor készítését már régebben részletesen ismertettük e lapokban. Ez alkalommal bizonyos hibákra akarunk utalni, melyek miatt már több helyről kaptunk panaszt.

Sokan ugyanis azt tapasztalták, hogy a palaczkokba lefejtett ribizke- és köszmétebor újra forni kezd, minek következtében ismét zavarossá lesz s az ez uton kifejlődő nagymennyiségű szén-savtól a forrásnak indult édes bor teljesen elveszti édes, likórszerű jellegét. Akárhány esetben a másodszori forrás olyan erős, hogy a dugó kilöki a palaczkból, sőt magát a palaczkot is szétrobbantja. Ennek megakadályozása végett sokan azt ajánlják, hogy a lefejtett borral megtöltött palaczkokat nem szabad lefektetni, hanem felállítani kell azokat, azt állítván, hogy a dugó beleszárad az üvegbe s a szén s a dugó és az üveg fala köztelszállhat, az újra képződő seprő pedig a palaczk fenekére ülepszik le, úgy, hogy a tiszta bort szépen le lehet róla fejteni.

Tagadhatlan, hogy ez az eljárás már sokszor czélszerűnek bizonyult, de mégis jobb, ha az új ribizke- és köszmétebor mindjárt úgy csináljuk és kezeljük, hogy nem fog másodszor felforrni; ezt pedig következőképen érthetjük el:

Semmi sem befolyásolhatja inkább a forrás lefolyását és tökéletességét, mint az, ha a vízmennyiséget, melylyel a mustot felhígítjuk, kellően megtudjuk határozni, azaz ha se több, sem kevesebb vizet nem használunk hozzá, mint annyit, a mennyi éppen szükséges. Egy liter fehér ribizke-musthoz 1·5 liter vizet, vörös ribizke-musthoz 2 liter vizet, köszmétehez 1 litert, áfonyához 1 litert, szamóczához szintén 1 litert; ennél több már a minőség rovására megy.

Igen fontos továbbá, hogy milyen hőmérsékletben folyik le a forrás. A legtöbb könyvben azt olvassuk, hogy az édes mustnak nagy hőmérsékletre van szüksége, hogy a nagy cukortartalom átváltozzék benne. Ezt azért állítják, mert nagyobb hőmérsékletben a forrás gyorsabban megy végbe, mint hűvösebb helyiségben; de ha ugyanazt a mustot egyszerre mélyebb és hűvösebb erjedésnek tesszük ki, azt tapasztaljuk, hogy a mélyebb helyiségben csak kezdetben megy az erjedés gyorsabban, később a hűvösebb helyiségben levő amant nemcsak utól éri, hanem meg is előzi. Ennek a feltűnő jelenségnek az a magyarázata, hogy az alkoholnak a forrásra való hátrányos befolyása nagyobb

melegben jobban érvényesül, mint alacsonyabb hőmérsékletben. Ez az oka annak, hogy ha a forrás bizonyos fokig előre haladt, s 8—10 százaléki allkohol képződött, a forrás 15. C. fokú melegben gyorsabban halad, mint 20—25 C. fokú hőmérséklet mellett. Ebből most már az következik, hogy a bogyós gyümölcsből való édeslevet melynek már az első, vagyis főerjedés alkalmával lehetőleg jól ki kell fornia, kezdetben mintegy négy hétig melegebb helyiségben kell tartani, s utóerjedés végett aztán hűvösebb helyiségbe, például pinczébe tegyük.

December-január előtt semmi esetre se fejtjük le először a seprőről, mert addig rendszeren még mindig forr lassan Czélszerű azonban, ha a főerjedés után, augusztus végén feltöltjük úgy, hogy a hordókban csak kevés üres tér maradjon. Másodszor aztán csak a következő év őszén, a második forrás után fejtjük le.

Nagy baj rendszeren az, hogy a bogyókból való édes bort korán szokták üvegekbe lefejtetni. Az ilyen bort legalább másfél évig a hordóban kellene hagyni, hogy meg kapják azt a szép színt és ízt, melyről a szakértők azonnal meg tudják mondani, hogy ó-borral van dolguk. Másfél éven túl azonban, különösen 20 liternél kisebb hordókban szintén hagyjuk heverni, hanem ez idő leteltével fejtjük le üvegekbe.

A ki kevesebb mennyiségű ilyen bort csinál, annak a gyékénybe vagy szalmába font üvegeket ajánljuk, melyek sokkal alkalmasabbak, tisztasági szempontból is a hordóknál.

Hogyan láthatjuk el magunkat télen is állandóan zöld petrezselyemmel? Mint-hogy a zöld petrezselyem télen is igen szívesen használt kelléke a konyhának, azért hajtása megérdemli azt a kis fáradságot, a melyet igényel, de azonkívül ki is fizeti magát.

A ki csak a saját konyháját akarja télen is zöld petrezselyemmel ellátni, legegyszerűbb, ha néhány petrezselyemgyökeret cserepekbe ültet s a cserepeket mérsékelt melegségű szobába vagy üvegházba állítja. Ha azonban jövedelmet is akarunk belőle, úgy már többet és nagyobb edénybe kell belőle ültetni s erre a célra legalkalmasabbak a fából való hordozható szekrények, melyeket bármikor üvegházba vagy melegágyba állíthatunk, hajtathatjuk azonban a petrezselymet közvetlenül a melegágyban is, csakhogy az ablakokat be kell takarni. A petrezselyemgyökereket az ültetés előtt egy ideig szárazon kell tartani, de úgy, hogy ne fonnadjanak; e célból néhány napig világos, száraz helyiségben tartjuk s azután inkább száraz mint nedves földbe ültetjük. A zöldjét 4—5 cm-re elvágjuk s a gyökerek hegyét is megkuritjuk, ha tulságosan hosszúnak találjuk. Ez azért szükséges, hogy a cserepekben ismét ép oly mélyen lehessenek a földben, mint a kertben voltak. A cserepeket megöntözzük s szép időben néhány napig még a kertben is maredhatnak.

Az ültetést ily módon októberben végezhetjük és semmiesetre sem tanácsos addig halasztani, míg fagyni kezd, sőt már szeptember közepén is hozzá foghatunk az ültetéshez. Ekkor azonban, minthogy szeptember vége felé is még meleg szokott lenni, nem szükséges, hogy a gyökeret előbb megszikkadni hagyjuk, hanem a mint a kertben a földből kiszedték, azonnal a cserepekbe vagy ládába ültetjük. Szükséges azonban, hogy megöntözzük, egy időre árnyékos helyre tegyük. A földben, melybe a téli használatra való petrezselymet ültetjük, korhadó anyagoknak lenni nem szabad, mert különben a petrezselyemgyökerek is rothadnak indulnak benne. Öntözni az ilyen petrezselymet csak akkor kell, mikor szükségesnek mutatkozik s a melegnek sem kell nagynak lenni. Verőfényes téli napokon arról is kell gondoskodnunk, hogy az így nevelt petrezselyem levegőt kapjon, mi által sokkal jobb ízű leveleket kapnak.

Ha nagyobb területen, például üvegszekrényben akarunk petrezselymet hajtani, a trágyát egészen ki kell szedni belőle s csak is földdel töltjük meg a szekrényt. A petrezselyemgyökereket sűrűn egymás mellé sorokba ültetjük; a sortávolság 8—12 cm. lehet. Földet annyit teszünk a szekrénybe, hogy felületétől az ablak üvegjéig 20—25 cm. távolság legyen. Ha a gyökereket már szeptemberben beültetjük, úgy a szekrényt teljesen a külső időjárásra

bizhatjuk; de a mint később az idő hidegebbre és nyirkosra válik, azonnal rakjuk föl az ablakokat, mert a szekrény tartalmának semmi esetre sem szabad nedvesnek és hígnek lenni. Nagy hidegben a szekrényt falevéllal vagy trágyával rakjuk körül, az ablakokra pedig szalmatakarókat terítünk.

Cserepekbe, azok bősége szerint több vagy kevesebb gyökeret ültethetünk; a cserepek közül a mélyebbek czülszerűbbek az alacsonyabbaknál. Faládkba olyan sűrűn ültethetjük a gyökereket, hogy csak néhány centiméterre legyenek egymástól, de a lánának legalább 20—25 cm. mélynek kell lennie.

Végül még megjegyezzük, ha csak nagyon kevés zöld petrezselyemre van szükségünk, úgy a gyökereket valamely alkalmas edénybe vízbe téve, a konyhában is tarthatjuk. Itt is kihajtanak, de zöldjük nem tart olyan sokáig, mint ha földbe ültetjük őket. A vizet időről időre felfrissítjük. Ily módon egész télen elláthatjuk a konyhát zöld petrezselyemmel.

A lótetű irtása. A lótetű pusztítására különböző szereket ajánlanak, melyek azonban inkább kertekben, mint nagyban: szántóföldeken, réteken alkalmazhatók. A sok közül legajánlatosabb az áttelelő rovarok elpusztítása és a fészkek felkeresése, mely egy kis gyakorlat után igen könnyen végezhető. — A lótetű június végén és július elején mintegy 10 cm. mély, csigaszerű menetet készít, melynek végén tyuktojás nagyságu üreget ás, ebbe rakja a nőstény potóit. A fészkekbe a csavarszerű meneten kívül több széles, egyenes csővezet, melynek utját kis turások és az elpusztult növények száraz, földfeletti részei jelölik, úgy, hogy a fészkek helyének megállapítása nem útközlik nagyobb nehézségbe. A fészket azután ásóval kiemeljük s a benne levő petéket elpusztítjuk.

Ősszel összefogásukra igen alkalmasak a faládikák, melyeket lótrágyával töltünk meg és két cm széles lyukakkal látunk el; a lótetvek téli álomra szépen belebujnak. Igen sokat pusztítunk el, ha félig vízzel telt mázos edényt olyformán ásunak a földbe, hogy szélé a földdel egy színben feküdjék; vagy ha tanyájokat jól megöntözzük, szalma takaróval jól beföldjük és reggel az alája húzódo lótetveket megöljük.

A rózsafák ültetéséről. A kerti növények között aligha van szebb s kedvesebb a rózsánál, mely megfelelő tenyésztési mód mellett szép virágzatával bőségesen hálálja meg a vele járó fáradságot. De nem is sok ma már az oly kertész vagy kert kedvelő, a ki ne foglalkoznék a rózsá tenyésztésével, bár sok helyütt csak fél sikerrel jár a tenyésztés, mert nem járnak minden tekintetben helyesen el a tenyésztési illetőleg az ültetési móddal. Jól lehet ugyan, hogy a rózsá nem nagy igényű, sem az éghajlat, sem pedig a talaj iránt, mégis szükséges, hogy eme tényezők is figyelembe vétessenek a rózsá ültetés alkalmával. Általánosságban ugyan a rózsá a közép hőmérsékletű éghajlatot kedveli, de nem ritkán tapasztalhatja a gyakorlati kertész, hogy ama rózsafajták, melyek p. o. a délebb vidéken igen jól tenyésznek — hűvösebb éghajlat alatt gyengén fejlődnek, úgy a virágzási képesség, valamint a szín s illat sokat veszít eredetiségéből; és úgy áll ez a dolog az ellenkező esetben is.

A talajra nézve nem válogatós a rózsá, de mégis legjobbn tenyészik a rózsá a homokos, agyagos talajban; a meszes talajban azonban a legkevesebb ideig szokott élni. A rózsá ültetése előtt, mint más majdnem hasonló természetű növényeknél — szükséges a talajt mélyen megművelni s egyúttal azt érett istálló trágyával összekeverni, hogy úgy a rózsá eme igényessége is kielégített nyerjen.

Az ültetés idejére nézve a dél-vidéken az őszi időszak is figyelembe vehető, különben legajánlatosabb a tavaszi évszak; mert ilyenkor kivétel nélkül a leghamarább gyökeresedik s mint egy lépést tartva a természettel, egy időben hozza virágzásra hajlandó fakadásait is. A déli vidékeken is csak az erősebb, edzettebb fajok, a melyek a telet ott gyakran takaró nélkül állják — ültethetők őszi sikerrel, ellenben a gyengébb természetű fajták a Thea, Thea hybrid fajták ültetési ideje ott is csak a tavasz.

Ha csak arról van szó, hogy kint a szabadban egyik helyről a másikra ültetessenek át a rózsafák, akkor czélirányos ezt a műveletet kora tavaszkor eszközölni. Akkor azonban, mikor téli

oltásu rózsafákról van szó, tanácsosabb az ültetéssel legalább is május elejéig várni, mert úgy ama rózsák már teljesen hozzá szoknak a szabad levegőhöz s az átültetés, vagyis a szabadba való ültetés semmi hátránnyal nem fog járni. Az ültetés alkalmával nagyon óvakodni kell attól, hogy a gyökerek megsérüljenek, a hajtásokat azonban multhatatlanul vissza kell vágni, hogy így a gyökeresedés elősegíttessék és hogy a visszamaradt hajtásokon lévő szemek kényszeríttessenek a fakadásra, miáltal ilyformán a korona is szabályosabban képződhetik.

A mély ültetés is ártalmára van a rózsának, mert leghamarább előidézi a rothadást; az ültetés után különben jól meg kell öntözni az egyes fákat s az egész területet félig érett trágyával beborítani, hogy a nedvesség állandóbb legyen. A karózást csak mint 2—3 hét múlva eszközöljük, a mikor már a föld leülepedett, de mélyebben sohasem szabad verni a karót mint ahogy az oltás van, hogy így nem csak az alanyt, de nemes galyát is hozzá lehessen erősíteni. Az ültetési távolság általában 80 cm. szokott lenni, de az erősebben növekedő fajoknál lehet 1 m. 120 cm. is, hogy úgy azok növekedésükben egymást ne akadályozzák, különben pedig a sűrűn ültetett rózsákat takarni sem lehet czélszerűen.

Figyelmet érdemelnek az ültetésnél a rózsá egyes fajtái is, amennyiben a nagyobb virágú, élénk színű fajokat a kerti gyepterület közepére is lehet ültetni, a hol azok így távolabbról mindig jobb hatással vannak a szemlélőre; a kevésbé nagy virágnak s több színárnyalatu fajokat ellenben közelebb, hozzáférhető helyre kell ültetni. Emé rövid vonásokban jelzett ültetési mód szolgáljon némi mutatónál a rózsafa ültetésénél azoknak, a kik a rózsá tenyésztésénél csak fél sikereket érhetnek el.

Csérer Gyula.

IRODALMI SZEMLE.

Hazai lapokból.

A „Magyar Gazdák Lapjában“ A sertések istállózása cím alatt Hofmann Jenő munkatársunk irt figyelemreméltó cikket, melyben rámutat arra a visszás dologra, hogy milyen igazságtalanságok és okszerűtlenségek történnek a mezőgazdaságban is. A lovaknak, juhoknak és szarvasmarháknak megadják a legjobb istállót, holott azok még ma is kevesebb hasznót adnak, mint a sertések, melyeket elhanyagolt állapotban, rossz ólakban tartunk, ahol a meghülés és a fertőzés veszélyeinek sokkal jobban ki vannak téve.

Az orbáncz, himlő, vérhas oka nagyon gyakran a meghülés. Lehet, hogy idővel arra tapasztalatra jönnék a gazdák, hogy megfelelő épület, ezekben nagy tisztaság és a helyes takarmányozás a sertésveszt is le fogja győzni.

A jó sertésről jól szellőztethető és léghűzamtől ment legyen, mert a sertések igen érzékenyek a meghülésre. Magas falú és padlással ellátott ólat építsünk, még pedig minden falának külön ólat. A falak alsó része cementtel legyen beburkolva, mert a sertések folyton dörzsölgetik. Tisztátalanságot és bűzt okoz az az ételmaradék, trágya, ami akár a deszka, akár a téglaburkolat hasadékaiban marad. A cement a legjobb padozatburkolatnak. Az ólban a járdák mellett mélyített csatornák legyenek, mert így tartható csak tisztán az ól. Az ólban télen is meg legyen a 8° hőmérséklet, tehát az ablak és ajtó föllállításra ügyelni kell. Az ablakok közvetlenül a tető alá kerüljenek, az ajtók lehetőleg szél alá.

Ne etessük és itassuk a sertéseket abban a helyiségben, ahol tanyáznak, de ha nem kerülhetjük ezt el, szilárd, leginkább cementvályút állítsunk föl. Hogy télen a sertések a sarat be ne vigyék tanyájukra s hogy attól megtisztuljanak, meg hogy a fias kocza hideg tejét ne szopják a malacok, mielőtt az ólba eresztenék őket, hagyjuk a kifutó udvarban őket, hogy a sarat ledörzsöljék magukról s a kocza teje fölmelegedjék.

Bizony, ha így tartanak a sertéseket, megszűnhetnek a vész köztük. Mert végre is a tisztaság a legjobb dezinficiáló anyag. Csak

az a kérdés, maradna-e még jövedelem a sertés ilyenképen való tartása mellett.

A „Köztelek“ karácsonyi számában sem O. M. G. E., sem szövetkezeti gyűlésről szóló kommuniké nincs. Ez haladás. A helyett a négy hónap előtt általuk rendezett szegedi kiállítást írja le a legnagyobb, szinte bántó részletességgel. A kik ott voltunk azon a szép kiállításon és gyönyörködtünk benne, únjuk ezt a folytonos kérdést. Megemésztettük már a látottakat. A kik pedig nem voltak ott és nem gyönyörködhettek benne, bizony nem fogják megtudni sem reprodukciókból, sem a szövegből, hogy milyen volt az a kiállítás és bizony még kevésbé fognak gyönyörködni az egész lapot elfoglaló ismertetésben. A reprodukciók jók.

A „Gazdasági Lapok“ ez évi 52. számában „A drassoi tehének jármozása“ czimen Teleky Arvéd gróf gulyájáról van ismertetés. „Ki az, a kit nem ejtett bámulatba“ kérdi a cikkíró, „a drassói bikák formái szépsége, az arányos, hosszú, zömök és mély test, az erős csontozat, az erős derék és egyenes hát s az az izmóktól dűzzadó hústömög?“ Bizony a szegedi kiállítás juryje volt az, a kit nem ejtett bámulatba. Más csakugyan bámulja ezt a gulyát, mely országrészünk tenyésztésének speciális büszkesége s az ország egyik legszebb gulyája. Lehetnek tenyésztésekben szebb példányok, de kiegyenlítettebb, egészségesebb jószág aligha. A tehének jármozása volt az, a mi ezt a gulyát ilyen színvonalra emelte. — „Azóta a betegségek, főként a járvány, a tenyésztésből teljesen kimaradtak, nincs hibás szülés, nincsenek szülési nehézségek és ismeretlen fogalom lett a tehének meddősége is“

Védekezünk a gümőkór ellen. A cikk rámutat arra az óriási halandóságra, melyet hazánkban a gümőkór okozott. Evente átlag 50,000 ember hal meg tuberkulózisban. Az ellene való védekezés immár létkérdés lett. Tudjuk, hogy a betegség a szarvasmarháról ragad át az emberre nagyon sok esetben. Nagyobb eredmény érhető el a szarvasmarha helyes tartásával, czélyszerű gondozásával, a szaporulat gondos fölnevelésével, mint a tuberkulinnal való önkéntes, vagy kötelező beoltással, vagy egyéb törvényes intézkedésekkel. S a helyes tartás és takarmányozás abban kulminál, hogy a jószágot ne istállózzuk, hanem szabadban tartjuk, edzzük. A legedzettebb marha sem immunis a gümőkórtól. Megkaphatja nyáron a legelőn, télen az istállóban fertőzés útján. De a szabadon élő jószág tüdeje tömöttebb szövetű, a hol nehezebben gyűlhetnek össze a betegséget okozó bacillusok és kevesebb bacillus van a szabad levegőben is, mint az istállóban, a hol a fertőzés a szorosabb hely miatt is könnyebb. A beteg állatok elkülönítése, sőt még az egészségesegek egymással való érintkezésének megakadályozása az, a mi segíthetne a bajon.

A „Közgazdasági Híradó“-ban egy sertés-kereskedő cikkeznek „sertés-kereskedésünk érdekében.“ Tisztázza a sertés-kereskedőket az alul a nem is létező vád alul, hogy a sertésvésztők hurczolták be. És rámondja Zsupán úr, hogy a gazdák azok, a kik a tenyészanyaggal azt az országba behozták. Ejnye beh jó! Azt mondja Zsupán úr, hogy a kereskedő az, aki a sertésvész miatt a nagyobb kárt szenvedte. Hm! Hát mikor egy község határát sertésvész miatt zár alá helyezik, mikor sertést eladni nem lehet és a sertés ott pusztul el a gazdánál — és tudjuk és érezzük, hogy mennyi pusztul el, — az is a kereskedő kára? Az elzárási és tilalmi rendszer nem épen úgy a kereskedők hasznára van, mikor ez által emberi számítás szerint ki van zárva az, hogy a kereskedő vészes jószágot vshessen meg és a sertés nála dögölhessen meg. — Azt mi is tudjuk, hogy a termelő és a közvetítő közt van valamelyes kapocs. Erre még egy szót is kár vesztegetni Zsupán úrnak, mikor egyszer látjuk, hogy a toll olyan nehéz a kezének. A kormányhoz intézett kívánalmak a mi kívánalmaink is. A nekünk, gazdáknak adott ta-

nácsokat köszönjük. Majd élünk velük. Csak előbb a sertésvészt irtsa ki Zsupán úr és azt eszközölje ki, hogy Ausztria ne komizkodjék velünk. Még egyet. A Szerbiából behozott sertés szintén a gazda haszna és a kereskedő kára? Vagy megfordítva van? Mit gondol Zsupán úr? — r. — ó.

Külföldi lapokból.

A sertésenyésztés és tartás arany szabályai. Schmidt-Wonsovo jószágigazgató delgozatában, mely arról szól, „Hogyan lehet a sertésenyésztést és tartást jövedelmezővé tenni“, a következő arany szabályokat állítja föl:

1. Csak a legjobb tenyészsertéseket tartsd, a hizó sertéseket a lehető legintensívebben takarmányozd.
2. Csak a különlegességben lehet tökéleteset elérni.
3. Az egyszer helyesnek talált tenyésziránytól ne térj el.
4. Csak egészséges, jó formájú állatokat használj tenyésztésre és ne tulságosan korán.
5. A hizókon kívül minden sertést napjában egy-két órára szabad levegőre hajtsd ki, hogy a kellő testmozgása meglegyen.
6. Száraz, szellős, de nem légvonatos ólban tartsd a sertést. Legyen az ól télen meleg, nyáron hűvös.
7. Ügyelj, hogy a sertések, különösen a hizók nyugalma semmi se zavarja.
8. Tisztaság.
9. A tenyészsertést bőségesen tartsd, de ne hizlaljad.
10. Egészséges, romlatlan takarmányt adj a sertéseknek.
11. Erőtakarmányt szárazon, zöldtakarmányt gőzölve vagy főzve etess.
12. Jóízű és tiszta legyen az ivóvíz.
13. Az etetési időt pontosan tartsd be. Malaczkoknak és ártányoknak ne adj egyszerre sok takarmányt, inkább gyakrabban.
14. Alkalmat adj a sertéseknek, hogy mésztartalmu földes anyagokat, széndarabokat s hasonló kemény anyagokat ehessenek.
15. Malacozás előtt minden tenyész-kocának külön ketreczet adj, polyva vagy törekalommal.
16. A malacozás aktusánál ügyelj föl, de ne avatkozzál be tulságosan korán.
17. A malacok agyarának hegyét lehetőleg életük első órájában csiptesd le.
18. Kedvező időben a malacokat három hetes korukban az anyakoczával együtt ereszd szabad levegőre, négy hetes koruktól kezdve pedig takarmányt is adj nekik.
19. Tenyészanyagoknak kijelölt malaczkokat 8—9 hétig, a többi malaczkokat 7—8 hétig hagyd szopni.
20. Csak egyenlő erős állatok legyenek egy ketreczben. Gyöngye jószág külön ketreczben tartandó.
21. Hizósertéseidet minden hónapban mázsáld meg.
22. Vízidús takarmánytól vizenyős lesz a hús, olajdús takarmánytól szagos lesz a szalonna, tengeritől sárgás lesz a zsir és szalonna.
23. Árpa-, borsó-, bab- és rozskorpa takarmányozás adja meg a húsnak, zsirnak és szalonnának a legjobb minőséget.
24. Minél intenzívebb, annál olcsóbb a hizlalás.
25. Ujjonnan vett sertést ne ereszd a közös ólba, mielőtt a 3 hetes vesztegzárt kiállva, egészségesnek nem bizonyult. (Der Deutsche Landwirt.)

Új filloxera irtószer. Laufrey francia kemikus a francia tudományos akadémiának egy új filloxera irtó szerrel folytatott kísérleteit mutatta be. A kísérlet acidum picricummal tette, melyből 90 liter vízhez 1 kg. mennyiséget adott egy lábnyi szőlővesszőhöz (ez a mennyiség kevesebb is lehet). A szer ára 0.04—0.05 frank literenként. Nagyobb beszerzésnél tetemesen alacsonyabb az ár. Legjobb

eredményt föcskendővel való permetezéssel lehetne elérni. Némcsak a filloxerát, de minden a gyökérben lévő mikroskopikus rovar is kiirtja ez a szer. Leghelyesebb idő a szer alkalmazására junius, julius és augusztus hónapok. Ugyanazt az eredményt érte el az alma-, körte- és szederfák gyökereire való alkalmazásnál is.

A varjak pusztítása ellen, mely vetés ideje alatt sokszor nagy károkat oka a gazdának, a francia és angol gazdák úgy szoktak védekezni, hogy a magot vetés előtt kátrány és petroleumoldatban megáztatják. Howard angol mezőgazda most ezt a védekezési eljárást összekötötte a páczolással és a legjobb eredményt érte el. Az így előkészített mag, mely tengeri is lehet nemcsak a szárnyas kártevők, de az üszög ellen is immunisnak mutatkozott. (Journal d'agriculture pratique).

Tehenek a szabad levegőn. Angliában tehének és borjuk még december hó elején is éjjel-nappal a legelőn voltak s ez jobbnak bizonyult, mint az istállózás. „Ugy látszik“ — jelenti Wortley Axe tanár, — „hogy a tejelő tehének olyan arányban mentesek a gümőkórtól, amilyen arányban istálló helyett legelőn vannak“. Azok a gulyák, melyek istállóban soha sincsenek — se télen, se nyáron — csak azok a gulyák teljesen mentesek a gümőkórtól. Ez erős érv a mallett, hogy hagyjuk künn továbbra is teheneinket, hacsak az idő nagyon szigorura nem fordul. Egyik szélsőségbe sem jó esni. Ne járjunk el elhamarkodva sem s ha a jószágot a künnlétele akartjuk szoktatni, akkor fokozatosan adjuk meg neki, amit elvettünk tőle, — a szabad levegőt.

„Gyakran rá vagyunk utalva a jószágot már szeptember végén istállóra fogni. Gyakran a legelőnek nincs már elég táplálóképessége, a tehének tügyei megfázhatnak, vagy arra vagyunk utalva, hogy melegebb vizet itassunk vele, mert tejelő állat és mert minden tejelő jószág kényesebb.“

„Az elv tehát az, hogy mindig a szabad levegőn tartsuk őket. Melegben és hidegben egyaránt. Mindig a kellő előrelátással, hogy az oktalanságig ne menjünk és ne tegyük ki a teheneket a késői hónapok sokszor metszően hideg szeleinek. A viszonyok, a jószág és az éghajlat határozzák meg, hogy hol milyen állat meddig maradjon künn. Legjobb pihenőre nagy aklokba hajtani a teheneket, melyben elegendő helyük legyen, hogy a szabad levegő érje őket. A meddig csak nagyon keményre nem fordul az idő, legyenek itt, a fejsi időt kivéve. Elérkezik azután az idő, mikor a tehen már nem talál elég táplálékot odakünn, akkor tehát pótolni kell takarmányanyagokkal. Még pedig az idő előrehaladtával és a legelő romlásával arányban mindig többel és többel.“ (Agricultural Gazette).

Amerika lisztkivitele óriási arányokban növekedik s az idén 18,257,924 borrel volt, vagyis 3 millió borrellel volt több, mint a múlt évben. Pénzben kifejezve 82,099,752 dollár, míg a múlt évben csak 68,618,790 dollár volt. A malomipar nagy haladását bizonyítja az, hogy Amerika 1898/99-ben 82,156,000 bushel búzát liszt alakban 13,558,000 bushelt szem alakban exportált. Legtöbbet fogyaszt Anglia, de Németország és a Németalföld is emelte a bevitelét. (Der Deutsche Landw.) É.

Könyvismertetés.

A statisztikai havi közlemények októberi száma az október havi statisztikai adatokon kívül magában foglalja az év tíz hónapjának adatait is, a miből azután már most következtetéseket lehet vonni az egész év gazdasági életnek változásaira.

Az időjárás, közigazgatási, közbiztonsági, népességi és közegészségügyi viszonyok után a gazdasági élet adatait találjuk benne s ez az a rész, amit bővebben méltatni akarunk.

Kezdődik ez a fejezet az októberben tartott országos állatvásárok forgalmával. Ország-

részünk fejlett állattenyésztéséről tesz bizonyosságot ez a táblázat s az állattenyésztés keretén belül a szarvasmarhatenyésztés fejlettségéről első sorban.

Az erdélyi vármegyék vásárainak fölhajtása 100,387 darab szarvasmarha volt, az eladott szarvasmarhák száma 31,497 darab. Az egész ország vásárai közül Pestvármegye az egyetlen, melynek nagyobb szarvasmarha-forgalma volt, mint Maros-Torda vármegyének. Elenyészően csekély azonban a juhforgalom a vásárokon, a mi azt mutatja, hogy Erdély értékes specialitása, a cigája-juh még mindig nem lépett be az öt megillető jogokba.

S hogy nemcsak mennyiségével, hanem minőségével is vezet Erdély szarvasmarhatenyésztése az országban, annak bizonyítéka az, hogy a Székely-Udvarhelyt tartott vásáron volt az ország összes vásárai közt a szarvasmarhának legmagasabb, páronként 800—1000 korona ára.

Kevésbé kedvező a ragadós állati betegségekről szóló statisztikai táblázatnak Erdélyre vonatkozó adatai. Sertésvész által fertőzött községek száma 229; sertésorbáncz, száj- és körömfájás is sok községben pusztított.

A következő czím a gabonának a budapesti tőzsdén jegyzett áráról szól s ez ránk gazdákra nézve szintén nem kedvező. mert folytonosan súlyedő tendenciát mutatnak. az árak Az árana hónap elejétől a végéig a különböző minőségek szerint 20—25 fillér hanyatlás volt.

Áttérve a magyar korona országainak külkereskedelmi forgalmának mezőgazdasági cikkeire. első sorban a vágó ökör behozatalnak a tíz hónap alatt 11 000 darabbal való növekedését látjuk. Megnövekedett a kivitelünk is 26,000 darabbal és meg kell növekedni még többel, hogy a Szerbiából behozott jószágot ezzel ellensúlyozzuk. Paradoxonnak látszik, de haszonnak tartom mezőgazdaságunkra a tenyésztésben való behozatalt, s annak emelkedését. Ez pregnans kifejezése annak, hogy tenyésztéseinket folyton javítják a külföldről hozott tenyészanyaggal.

Sertés kivitelünk ez év tíz hónapjában nagy emelkedést mutat. 180 000-ról 249 000-re nőtt. Féltő, hogy Kőbányának legújabb zárlat alá való helyezése az utolsó két hónap mérlegére kedvezőtlenül fog hatni. Sok a Szerbiából behozott sertés 56.094. S ha az osztrák piacokon ezért a behozatalért nemhogy re-kompenzációban nem, hanem folytonos szekaturákban fogunk továbbra is részesülni, nem lesz csuda, ha a sertés és sertéshusnemek ára még jobban le fog szállni.

Örvendetes emelkedést látunk igás-, kocsis- és hátsó kivitelünkben. *Vágásra szánt lovak* kivitele nagyon megcsappant. Szegény bécsiek! Hát már lóhúsra sem telik?! Vagy már marhahúsra is jut? Persze, hiszen emeljük a kvótát.

Tetemes emelkedést látunk eleven és leölt szárnyas kivitelünkben. Az élőknel 800.000 darabbal, a leölteknel 7000 métermázsával vittünk ki többet, mint az elmúlt év ugyan-ezen szakában.

Tejexportunk hatalmasan emelkedik. 1898 tíz hónapjában 162.639, 1899. október végéig 190.469 métermázsa volt a kivitel. — Tojást 39.000 mmázsával többet szállítottunk külföldre, mint az előző évben.

Megint paradoxonnak fog látszani, pedig tényleg károsnak tartom közgazdaságunkra, hogy a nyers marhabőr-kivitelünk emelkedett. Kiviszünk nyers bőrt, holott azután óriási mennyiségben hozzuk be a talpbőrt, felsőbőrt, szíjbőrt, cipőket és csizmákat. Az ország első bőrgyára a Wolfner-féle, munkásainak egyharmadát elbocsátja, mikor olyan kevés bőrt dolgoznak föl, hogy még kivitelre is jut.

Emelkedett ágytoll-, vaj-, disznózsír- és szalonakivitelünk

Nem épületes látvány a „XIII. Italok“ fejezete. Sörbehozatalunk rengeteg nagy, a kivitelünk kicsiny és csökken. Borbehozatalunk 30000 métermázsával kevesebb, de kevesebb

a kivitelünk 86000 métermázsával. Tehát 56000 métermázsával többet ittunk, mint tavaly. Prosit!

Örvendetesek csak a borseszeforgalom adatai. Behozatal 15000 mmázsával kevesebb, a kivitel 31000 mmázsával több a múlt évinél.

Búzakivitelünk 726000 métermázsával több most, mint tavaly ilyenkor. Az emelkedés főkontingense az Ausztriába kivitt mennyiségnek van. A svájci piacot elvesztettük, Olaszországi kivitelünk csökkent. Búza-behozatalunk csökkent. 735000 mmázsával szerepel Románia és 507000 mázsával Szerbia. Evvel a behozattal szemben áll a nagyobb liszt-kivitel. 3,750,299 métermázsa volt az 1898. év, 4,597,953 mmázsa volt az 1899. év tíz hónapjának a kivitele. Hogy hogyan fog búza- és lisztkereskedelmünk alakulni az őrlési forgalom megszüntetése után, az elé feszült várakozással nézhetünk.

Tömerdek érdekes adat. Minden számadat, mint a magnézia fénye világítja meg közgazdaságunk egy-egy részét. Itt jót látunk, ott rosszat. De mindenütt valóságot. S a valóság néha szép, néha csunya, de mindig érdekes.

„A földbirtok tehermentesítése“ czimmel dr. Hecht Felixtől könyv jelent meg, melyben rendkívül érdekes problémát, a földbirtok tehermentesítését tárgyal és úgy látszik, a szerző talált olyan szempontokat, melyek alapján ez a tehermentesítés praktikus is kivihető volna. Dr. Hecht az életbiztosítással kapcsolatban véli ezt megoldhatónak, úgy t. i., hogy az életbiztosítási díj képezne a tőke amortizációját, halálesetnél pedig a tehermentesítést a biztosító társaság által fizetendő összeg. S ezt ő táblázataival bizonyítja. A főkérdés az, vajjon lehetne-e olyan rendszert föllátni, hogy a kamat, az annuitás és az életbiztosítási díj évi összege ne legyen olyan magas, mely az adósnak nézve elviselhetetlen teher lenne.

A munka Németország mezőgazdasági köreiben nagy föltűnést keltett. É.

Az „Állategészség“ czimű havi folyóirat irányáról és tartalmáról az év folyamán többször megemlékeztünk és egyes a gazdákra nézve is kiválóan fontos közleményeit ismertettük.

Most az év végén szükségesnek tartjuk még egyszer visszatekinteni a folyóirat gazdag tartalmára, melyről a jövő év folyamán havonként akarunk beszámolni.

A most lefolyt évben negyvenegy eredeti cikket és 56 hasznos apróbb közleményt hozott a folyóirat. Irodalmi és vegyes rovatain kívül. Az eredeti cikkek egy részének alább közlendő czimeit tanuskodjanak a mellett, hogy a folyóirat a gazdákra nézve is mily fontos kérdéseket ismertet. Így: „A kőszó befolyása a takarmány felhasználására.“ — „A munka befolyása a tehének legelésére.“ — „Védő oltás a száj- és körömfájás ellen.“ — „Védő oltások a sertések betegségei ellen.“ — „A baromfi-difteritis.“ — „Állatkereskedelmünk és a ki-egezés.“ — „Kölcsönös állatbiztosítás.“ — „Moslék-csömör.“ — „Rendellenességek szülés közben és szülés után.“ — „Daganat a mellkason.“ — „Sérülés a mellkason.“ — „A lovak bevágásáról.“ — „Konyhasó- és salétrom-mérgezés háziállatainkon.“ — „A konkoly mérgezéséről“ stb. mindannyi hasznos és fontos tudnivalók, melyekért a folyóirat elterjedését nagyon kívánatosnak tartjuk. (=)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Gazdasági szakirodalmi pályázat.

Az „Erdélyi Gazda“ szerkesztősége — a gazdasági szakirodalom fejlesztése czéljából — a következő pályadíjakat tűzi ki:

1. Gyakorlati irányú és tárgyi cikkek, melyeknek tárgya a mező- és kertgazdaság, gyümölcsészet, állattenyésztés, baromfitenyésztés, méhészet, vagy bármely más gazdasági ágból szabadon és tetszés szerint választható:

1. díj: 10 drb 10 koronás arany,
2. díj: 5 drb 10 koronás arany.

2. Gazdaságok és uradalmak ismertetésére (terület, fekvés, talaj, kezelési és gazdálkodási rendszer, állattenyésztési irány, takarmányozás, trágyázás, termés eredmények, értékesítés, tisztajövedelem stb.):

1. díj: 10 drb 10 koronás arany,
2. díj: 5 drb 10 koronás arany.

3. Trágyázási, trágyakezelési és műtrágyázási eljárások és kísérletek leírására, különös tekintettel az istállótrágyára és a szuperfoszfátra:

1. díj: 10 drb 10 koronás arany,
2. díj: 5 drb 10 koronás arany.

4. Mezőgazdasági termények (bármely termelési ág) értékesítéséről irandó gyakorlatias cikkek:

1. díj: 10 drb 10 koronás arany,
2. díj: 5 drb 10 koronás arany.

Pályázati feltételek.

A pályaművek beküldésének határideje az 1. és 4. alattiakra: mostantól kezdve 1900. év szeptember hó végéig; a 2. és 3. alattiakra: 1900. február hó végéig.

Terjedelem: az 1., 3. és 4. alattiaknál rendes ív irópapir nagyságban írott 2 oldaltól legfennebb 15 oldalig, a 2. alattiaknál: 5 oldaltól 25-ig mehet.

A beküldő neve a cikk alá odaírrható vagy — tetszés szerint — álnév és jelígyés levélke is használható. Mindenesetre kijelentendő azonban a kísérő levélben hogy a mű pályamunka.

Minden közölhető munka a lapban ki fog adatni.

A bírálatot az Erdélyi Gazdának erre külön felkérendő 50 legrégebb előfizetője fogja annak idején — a nekik küldendő kérdőpontok utján — szavazattöbbséggel megejteni.

A kitűzött első díjak, a 2. alattiak kivételével, csak absolut becsü munkálatok beküldőinek adatnak ki. A második díjak — legalább öt közölhető pályamunka beérkezése esetén — is kiadatnak. A 2. alattiak közül legalább öt mű közölhető leendő az első díj a viszonylag legjobbnak is ki fog adatni.

A szerkesztőség a közölt és arra érdemes pályaművekért a szabály és kulcs szerinti írói tiszteletdíjat külön kiutalja.

Kolozsvárt, 1899. november hó 5-én.

Az „Erdélyi Gazda“
Szerkesztősége.

— Lapunk 1899. évi tartalomjegyzékét jövő számunkban hozzuk.

— Az állatorvosi főiskola a párisi kiállításán. Mint értesülünk, a főiskola szép gyűjteményes kiállításának rendezésén — dr. Hutyra rectorral az élén — buzgón fáradozik a tanári kar.

Ismertetve lesz a főiskola története, szervezése, berendezése, hallgatóinak s betegforgalmának száma stb. Ezen kívül minden tan-szék bonczani, kórbonczani, szövettani és

górcsövi készítményeket, rajzokat, fotografiákat, táblázatos kimutatásokat, térképeket stb. állít ki, melyekből következtetni lehet egyrészt az egyes tanszékek tevékenységére, másrészt a szakoktatás fejlettségére és kiterjedt voltára.

A belgyógyászati klinikáról nyolcz rajzot, a kórbonczani osztályból az állati élősdiek nagy csoportját, a sertésvész és koleránál fejlődő elváltozásokat feltüntető készítményeket, a bonczani osztályból különböző és igen érdekes bonczani praeparátumokat, az élet- és szövettani osztályból különböző készülékeket és szövettani készítményeket, a bacteriologia-osztályból 72 bacterium-fotografiát, az állattenyésztési osztály remek koponya és párját ritkító fogtani gyűjteményt, valamint a hazai összes állatfajok szőrét (gyapját) magába foglaló gyűjteményt állít ki.

Ezeket követi aztán Magyarország állategészségügyének fejlődéséről egy kimerítő monografia, valamint az állati járványos betegségek statisztikája 1886-tól 1898-ig.

A kiállítandó térképeken fel lesznek tüntetve a vásárterek és közvágóhidak, modellek és tervrajzok lesznek a marharakodó állomásokról, vásárterekről, sertéshizlaló-telepekről stb stb Grafikai táblázatban lesznek bemutatva a lépfene és sertésorbáncz elleni védőoltások eredményei stb.

Már ezen vázlatos tudósításból is látható, hogy a főiskola méltóan jelenik meg ezen a nemzetközi kiállításon és hű képét mutatja Magyarország eredményes törekvéseinek, az állati járványok leküzdése terén Egyben tanúságot tesz arról, hogy hazánk állategészségügyi intézményei a fejlődés azon fokán állanak, melyről minden tekintetben kellő garanciát nyújthat az állatforgalom zavartalan lebonyolítására és így a nemzetközi állatforgalomban méltán megkövetelheti a maga helyét és szabadságát.

(--)

— Kitüntetett gyümölcsfatenyésztők.

A magyar földhitelintézet kétezeröttszáz forint jutalomdíjat ajánlott meg azok részére, a kik gyümölcsfatenyésztéssel vagy oktatásával foglalkoznak, egyuttal fölkerlte Darányi földmivélségi minisztert, hogy a jutalomdíjat az arra érdemesek között legjobb belátása szerint ossza szét. A miniszter bírálóbizottságot alakított s hívott össze s ez a jutalomdíjakat a következőknek ítélte oda: Az első díjat, 300 frtot Vucsák Sándor muraszombati gazdasági főkegyesületi fakezelőnek, a 200—200 frtos második díjat Bernád Lajos dicsőszentmártoni és Galantha Géza huszti tanítóknak és faiskolakezelőknek. Ezenkívül még tizenhét 100 frtos jutalomdíjban részesültek. És pedig: Pohán János öcsödi, Bucsi József meszgyöröki, Schmidt Károly új-verbázi, Géczi István kékényesdi, Mohácsy Lajos ó-szőnyi, Danitz Sándor skridói, Gyuka József csernátfalvi, Schuler József háttaszéki, Gábor János hutai, Horák Bernát nádaszi, Locsmándy Géza forádi, Torika Ágost gyergyópatoki, Péter Domokos bukafalusi, Máme János szent-egyedi Kelemen Lajos homoródi, Kántor János kaposmérői, Petrikovics Pál masidi tanyai, Wunch Ferencz adácsi tanítók és faiskolai kezelők.

— Az állategészségügyi vezetés Ausztriában, köztudomás szeriet a belügyminiszterium hatáskörébe tartozik. Az osztrák gazdaközönség ezt régóta helyteleníti. Az 1898. évi bécsi mezőgazdasági közgyűlésen már annak a kívánságnak adtak kifejezést, hogy az állategészségügyi kormányzatot a földmivélségi miniszteriumba osszák be. Az idén, a napokban a képviselőházban interpelláltak is e tárgyban és ennek indokolásában azt adták elő, hogy a belügyminiszterium ismételtelen olyan rendelkezéseket tett, melyek az osztrák állattenyésztés érdekeivel ellenkeznek. Az interpelláció éle az új állatforgalmi egyezmény ellen irányul, melyet az osztrák gazdák klaszikuspéldának tartanak a tekintetben, hogy, szerintük, mi módon tehető tönkre, az állat-

tenyésztés olyan esetben, ha az állategészségügy olyan miniszteriumban van, mely nem áll megfelelő kontaktusban a földmivélségi miniszteriummal.

— **Villamozott mezei növények.** Érdekes hirt hoz az „English Mechanic” angol lap. A villamos: ág hatását a növények fejlődésére egész újféle kísérletekkel bizonyítja. A villamosság növényekre gyakorolt hatását villamos ivlámpákkal való éjjeli világítással kezdték meg. Ezeket a kísérleteket már több mint egy évtizede tették és kétségtelenül bebizonyították a villamosság kedvező hatását a növények fejlődésére. Ujabban Selich Lanström tanár Finnországban tovább ment és nem a villamos világítást, hanem magát a villamos áramot vezette a növényekhez. Úgy kísérletezett, hogy az áramot vezető sodronyokon a kert földjébe vezette, a hol csiraképes magvak és növények voltak. A növények fejlődését a villamos áram nagyon elősegítette. Egy angol, dr. E. H. Cook tovább ment, magukat az elvetendő magvakat villamozta s az eredmény itt is rendkívüli volt: a növények kitűnően fejlődtek és rendkívül nagy termést adtak. Dr. Cook azt ajánlja, hogy a magvakon kívül a földet is villamozzák, melybe a mag elvetendő lesz. Cook honfitársai óriás mennyiségben küldik most hozzá a legkülönfélébb magvakat, hogy villamozza azokat. Zsákszámba küldik laboratoriumába a buza-, rozs-, burgonya- és főzelékmagvakat, úgy, hogy már nem is győzi dr. Cook ezeknek a villamozását. — Nemcsak nagyobb termésmennyiséget, de finomabb minőséget is kilátásba helyez a villamozott növényeknél, és a disznóvénnyek magvaira is ki akarja terjeszteni ezt, melyek szerint szinesebbek és illatosabbak lesznek ettől. Persze az egész hír inkább kuriózum jellegű. A villamos áram hatása a növényekre ugyan nem valószínűtlen, de a mister Cook kísérletei és állítólagos eredményei egyelőre neki fognak csak nagy termést, nagy pénztermést hozni.

— **Törökbuza (tengeri) palota.** A jövő évi párisi kiállításon az észak-amerikaiak törökbuza-jóknak propagandát csinálándók egy óriási törökbuza-csőt (levelestől) természetűen ábrázoló palotát fognak építeni s ebben a különös alakú épületben mindent kiállítanak, a mi a törökbuza termesztésével és ipari stb. felhasználásával összefügg. Tehát a különböző kukoriczafajokat, tengeriliszt fajtákat, keményítőt, czukrot, törökbuza-olajat, valamint a tengeri-körből készült különböző gazdasági tárgyakat s anyagokat mind mind szemléltetni fogják. A törökbuza-cső palotában külön konyha lesz berendezve, a hol a törökbuza-ból készülő összes ételek készíttetni fognak. Továbbá a kukoricza termesztését s minden irányú felhasználását tárgyaló — minden nyelven írott — füzeteket fognak ingyen szétosztatni. Erre a törökbuza-kiállításra 75 000 dollárt (1 dollár = 4.94 korona) irányoztak elő. Az amerikai törökbuza kivitele az utóbbi években főleg Németországba fokozatosan növekedett. Ha a kukoricza nagy tápértékét jobban megértik, a kivitel valószínűleg óriási arányokat fog ölteni.

— **Magyar lovak Angolországba.** Londoni főkonzulátusunk novemberi jelentése arra figyelmeztet, hogy a délafrikai háboru alkalmából magyar lovaknak jó kelendőségük lehetne az angol piacokon. Angolország az utóbbi években sok lovat szállított le Afrikába és a mostani hadjárat alatt is küldött lovakat Liverpoolból Afrikába, de ezek nehéz lovak voltak és nem bírják úgy el a nélkülözéseket és a forráságot, mint a magyar lovak. Az angol hadügyminiszterium már korábbi évekből ismeri a magyar lovak jó tulajdonságait és valószínű, hogy a mennyiben a hadjárat még soká tartana, közvetlen vásárlásokat fog eszközöltetni Magyarországon a saját ügynökeivel.

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

Idegenek birtokvásárlása.

Soviniszták vagyunk és agrariusok. Mi is azt tartjuk, hogy akié a föld, azé a haza. De a mellett, hogy sovíniszták vagyunk, nem azt mondjuk, hogy csak magyar legyen a föld, ha jövödelmez, ha nem. És azért, mert agráriusok vagyunk, tudjuk és mondjuk, hogy a mezőgazdaság a közgazdaságnak csak egyik része, nálunk legnagyobb és legfontosabb része. Akié a föld, az gondoskodjék is róla, hogy az a föld hasznot hajtson; hogy a föld terméketlensége, vagy jövödelmezőtlenisége miatt a haza ne szenvedjen. Ha a föld birtokosa hazafi, akkor rossz hazafi az, a ki rosszul miveli földjét. És semmi ok, hogy ilyen rossz hazafiak miatt elhagyjuk szegényedni a földet és a hazát. És nincs indokolva, hogy miért akadályozzuk meg a föld jövödelmezőségének az emelését, a nemzetgyarapodását csak azért, mert idegen az, aki nekünk ezt a jövödelmet, ezt a gyarapodást adja, mikor a miénk nem tudják megadni.

A föld a haza: ez a sovíniszta és ez az agrár szempont. Lég ezekből a szempontokból is csak kívánatos, hogy a haza olyan földdarabokból álljon össze, melyekből haszna is van a hazának. Máskülönbén éhen pusztul a tisztelt haza.

A föld, a mi jövödelmez: ez a közgazdasági szempont. A magyar birtokos kezéről, a ki a nagy terhek, az üzleti tőke és az élelmesség hiánya miatt nem tudott produkálni azon a földön, vagy nem tudott annyit produkálni, amennyit lehetett volna, a birtok átmege az idegen kezébe. Ennek pénze van a föld intenzív fölszereléséhez és miveléséhez s élelmessége a jövödelem fokozására. Ha meg vannak ezek a tulajdonságai, a föld értéke emelkedett annyival, a mennyivel ő a jövödelmezőséget fokozta. Ha nincsenek meg ezek a tulajdonságai, elfogja adni a birtokot és előreláthatóan olksebben fogja eladni, mint a hogy vette.

A föld, a mi *nekem* jövödelmez: ez az egyéni szempont. Kétségtelenül az az óhajandó, hogy a rossz magyar gazda a jó magyar gazdának adja el birtokát jó áron. De ha egyszer nem akad olyan magyar gazda, a kinek annyi pénze volna, hogy jó áron meg vegye. Olyankor előtérbe lép az egyén önző számítása és félre löki a sovén és a közgazdasági szempontot. Ki ad többet érte? Ez az egyéni szempont és ez a döntő szempont. Nem tartjuk czélhoz vezetőnek és nem tartjuk elvileg sem elfogadhatónak a Forster Géza indítványát és előadását. Még ha az idegen birtokos nem lakik is Magyarországon és az itteni birtokának jövödelme külföldre megy is, még akkor is idebenn marad a bruttó jövödelem, minusz tiszta jövödelem, még akkor is a nagyobb intenzitás emelésével sok munkaerő, — magyar munkaerő, — sok ígás — és haszonállat, magyar állat — értékesül ebben a fejlődött kulturában. Azt Forster Géza kivül még csak Hazafi Vérai János mondhatja, hogy az idegenek politizálni jönnek ide; összeköttetéseiket idegen államok iparosaival politikából tartják fönn, gazdatisztjeiket azért hozzák be magukkal,

hogyan azok itt német, cseh és morva kolóniákat csináljanak. Bejönnek, mert jól akarják kamatoztatni pénzüket; idegen iparossal összeköttetésben maradnak, ha az olcsóbb, mint a magyar és ott hagyják, ha drágább; gazdatisztjeiket elhozzák magukkal, mert gazdálkodási tudományukban biznak. Idegen gazdatisztetek által elnémetesített telepet nem láttunk még, de megmagyarosodott német, cseh meg morva-gazdatisztet már sokat.

A galicziai bevándorlástól félti Forster a magyar gazdát? Az az elszegényedett lengyel zsidó, a kiből sem a föld szeretete, sem a földmívelés tudománya nincs kifejlődve, az nem lesz veszélyes a magyar gazdára. Attól féltse Forster Magyarországot, illetőleg Magyarország egy részét Erdélyt, hogy Magyarországon levő, de külföldről soutenirozott oláh pénzintézetek okos, szívós, számító munkájukkal föl ne szívják a magyar lakosságot és gazdát. Ezeknek a birtokoknak az oláh bankok által való összevásárlását és elrománosítását méltassa figyelmére Forster ur és ne azt, hogy a legkedveltebb és leglátogatottabb hazai turista hegyvidéket vásárolják össze az idegenek. Forster a Szerbiával kötött szerződésünk birtokszerzésre vonatkozó pontját olvasta fel példaképen. Romániával analog szerződésünk van. És székely lakosságunk azért vándorol ki olyan könnyen Romániába. Ott letelepszik és ha megszedte magát, visszajön szépen Székelyországba és itt költi el a Romániában szerzeteket.

A Forster Géza javaslatának első pontja idegen birtokszerzésnél ministeri jóváhagyást kíván. Erre nézve idézem a »Magyar Nemzetgazda« erre vonatkozó találó megjegyzését: »Ebben az esetben a telekkönyvi bíróságnak minden vételnél hivatalból kellene kutatnia, milyen állampolgár a vevő, tehát minden tulajdonjog bekelezési kérvényhez mellékelni kellene a vevő állampolgársági bizonyítványát.« A 2. pont azt javasolja, hogy idegen állampolgár által itt szerzett birtokra külön adó vettessék. Eltekintve attól, hogy az eddigi adózási rendszerünket egyöntetűségétől megfosztaná, milyen könnyű lenne az ilyen törvényt kijátszani egy magyar állampolgár stróman odaállításával.

Helyes a 3. pont, hogy a gazda- és erdőtisztek magyar honpolgárok legyenek és magyarul tudjanak. De szegény 40 és 60 éves régi gazdatiszteteknek nehéz lenne aggkorukra megtanulni szép nyelvünket, ha eddig nem tudták eltanulni. Ez mellékes. Helyes ennek a pontnak az elve.

Semmi praktikus értelme nincs az 5. pontnak. A magyar nagybirtokos, ha egy éven túl Magyarországon nem tartózkodik, ugyanolyan külön adót fizessen, mint az idegen birtokos, a ki nem magyar honpolgár, de Magyarországon él. Az etranszizmus ellen szól ez? Hát a külföldön élő magyar mágnás 7—8 napra minden évben lejön a birtokára vadászni és meg lesz mentve a haza és meg lesz mentve a hazafiság.

Talán senki sem óhajtja jobban, mint mi, hogy a magyar föld magyaroké legyen.

De minden elven való átgazolással és célhoz nem vezető intézkedésekkel ezt keresztülvinni nem szabad és nem lehet.

(éber.)

— Magyarország 1899-iki komlótermése. Mint a kolozsvári komlóterm. szak-tanár jelenti, egész július hó folyamán elég szépen állottak a magyar komlóskertek, úgy, hogy jó közepes termést lehetett remélni. A viritás idején azonban különböző bajok állottak elő, így voltak helyek, ahol a jégverés és szélvihar mindent tönkre tettek, máshol tetvek, bolhák léptek fel; jelentékenyebben pusztított a peronospora s végül legtöbb kárt a szedés és szárítás idején a nedves időjárás okozott. Legtöbb baj az erdélyi részeket érte, ahol a termés 42 százaléka lett értéktelenné s alig 15 százaléknak mondható a Dunántul-kára. Az országos termésben átlag 23 százalékkal kevesebb lett a termés a remélnél.

Ezek után a terméseredmények így alakulnak:

Erdélyben termelt kataszteri holdankint 393 kg. = összesen 1017 q.

Bánát és Alföldön termelt kat. holdankint 450 kg. = összesen 652 q.

Dunántulon termelt kat. holdankint 156 kg. = összesen 296 q.

Az ország egyéb részein termelt kat. holdankint 314 kg. = összesen 82 q.

Országos átlag: 314 kg. = össztermés 2047 q

A minőség a következőként állott: I-ső rendű volt a termés 17%-a, II. rendű 40%-a, III. 38% és IV. rendű 5%. Ez utóbbi kvantum nem is volt piaczképes! Az országos átlag 100 kg.-kint 85 32 frt volt, így az össztermés értéke 174 650 forint. Ebből esik egy kataszteri holdra (626 k. h.) = 278 frt nyers jóvedelem. Eladatott a termés 55%-a Ausztriában, 26%-a Bajorországban, 14%-a hazai gyárakban s 5%-a nem kelt el.

— A merino-gyapju áremelkedése. A legutóbbi gyapju-aukcióján a finom merino-gyapju ára tavalyhoz képest 15—20 százalékkal emelkedett. Az áremelkedés folyton tart és ennek okát a következőkből magyarázzák ki. Németországban és Ausztriában a posztógyárak majdnem általában újabb gépek fölállításával fokozták az üzemet, mert a kereslet is fokozódott. Ezzel szemben a világ merino-gyapju produkciója tetemesen csökkent Ausztráliában az utóbbi esztendőben uralkodott szárazság miatt nagy mennyiségű merinójuh hullott el; Argentínia az angol husjuhokkal való keresztezése nyomán előbbi óriási produkcióját egy harmadra szállította le és végre a transzváli háború is igen sok natáli gyapjut kötött le, vagy megakadályozta annak elszállítását. Ehhez járul még az a körülmény, hogy a német és az angol piacokon igen kevés a merino-gyapju, elannyira, hogy a kereskedők már a jövő évi nyíráseredményt is iparkodtak a maguk számára biztosítani. A német és angol piacokon ez az állapot 20—25 százaléknyi áremelkedést idézett elő. Magyarországon ez az emelkedés egyelőre 15—20 százalékos tesz.

— Sonka, szalámi, kolbász, virsli. A folyó év első tíz hónapjában 7230 mm. sonkát hoztak idegenből Magyarországra. (Tavaly 7246 mmt.) Sonkakivitelünk 19 mm ezen idő alatt tavaly 551, az idén évben is volt. Szalámi kivitelünk az első 10 hónapban emelkedett, mert míg tavaly az idén már 9772 mm-t exportáltak az export. A behozatal tavaly 11712 mm volt, az idén 850 mm-t tett ki. Kolbász kivitelünk szintén emelkedett a tavalyi 1011 mm-ről 1361 mm-ra. Ezzel szemben a behozatal a tavalyi 664 mm-ről 855 mm-ra szökkent fel. Virsli importunk, ha csökkent is a tavalyi 1207 mm-ről, még mindig elég tekintélyes: 962 mm. Ebből az áruból való exportunk azonban örvendetes módon emelkedett 40 mm-ről 108 métermázsára.

Budapesti gabonatözsde.

I. Készárúüzlet.

1899 decz. 27.

Az irányzat lanyha volt úgy a határidő-, mint a készárú piacon.

Buzából gyöngye vételkedv mellett mindössze 5000 mm. készárú kelt el 5 krral alacsonyabb áron. A többi cikkben kevés forgalom volt.

A határidő-forgalomban a kenyérmagvak árai 5 krral, a takarmányfélék 2 krral olcsóbbodtak.

A külföldi piacokon alig volt árváltozás

II. Határidő-üzlet.

1899. decz. 27.

III. Kötések. Az üzlet folyamán a következő kötések történtek:

Buza 1900. októberre 7.92, 7.94.

Buza 1900. ápr.-ra 7.98, 8.—.

Rozs áprilisra 6.44, 6.45.

Zab áprilisra 5.06, 5.07.

Tengeri májusra 4.99, 5.—.

Budapesti értéktözsde.

Osztrák hitelrészvény	876.—
Magyar hitelrészvény	375.50
Magyar aranyjáradék	115.90
Magyar koronajáradék	94.40
Magy. lesz. bank	253.50

Kolozsvári piac.

A csütörtöki (december 20-iki) hetivásáron a következő árakat jegyeztük föl.

Buza métermázsánként	frt 6.—7.—
Rozs	frt 4.80 5.20
Kukoricza	frt 4.20—4.40

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

F—y F—z. A címére az egyetkezethez érkezett magra nézve kérjük utasítását. Ha az a párisi kiállításra küldendő lett volna, úgy azzal már elkésett, mert a kiállítási magvakat már előbb elküldtük volt.

Sz. J. Beküldött kéziratát legközelebb közöljük.

D. P. Marosvásárhely. A 1898: II. t.-c. a munkás-igazolványokról szóló 1. §-a szövegére így szól: „Annak, aki nem cseléd-minőségben gazdasági munka teljesítésére szerződik, igazolvánnyal kell bírnia“.

L. 1—s. Az eddigi postai utalványok a jövő év január 31-ig érvényesek, ha a frt. kr. helyett kor. és fill.-t ír.

NYILT-TÉR.

Most vagy Soha!

Karácsonyi diszmu- és gyermek-árak

1899. december 31-ig minden áron eladó

Női és férfi divatárunknál 15% — czipő és kalapárunknál 10% áreszállítás.

KOHN LAJOS ÉS TÁRSA

KOLOZSVÁR

m. kir. postapalota mellett.

RÖVID ÁRJEGYZÉK:

Egy pár bőr czugos férfi vagy női czipő	2 frt 35 kr.
„ „ női fényes bőr táncz-czipő	1 „ 45 „
„ „ lakkbőr kivágott táncz-czipő	1 „ 75 „
„ „ francia chebro-bőr czugos cz.	5 „ 20 „
„ „ fűzős bőrczipő	2 „ 50 „
„ méter ruhaszövet	kezdvé 19 krtól
„ új minta barchet	16 „
„ „ szöttes	11 „
„ Foulard	11 „
„ vég jó házi vászon	4 frt 40 „
„ „ rumburgi vászon	5 „ 40 „
„ Rips garnit. (2 ágy- és 1 asztal-takaró) bordó	30 „
„ pár bordó-függöny	látogatását tisztelttel kérjük

A nagyérdemű közönségnek

KOHN LAJOS és TÁRSA.

a m. kir. posta-palota mellett.

LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG: Az irodalmi szakosztály elnöke: Br. BÁNYFY ERNŐ, alelnök: SZABÓ SÁMUEL, tagok: Br. FEILITZSCH ARTHUR, Dr. GIDÓFALVY ISTVÁN, GYÁRFÁS BENEDEK, KUSZKÓ ISTVÁN, LÉSZAI FERENCZ, Bárány MANNBERG SÁNDOR, TUBA LAJOS, TURCSÁNYI GYULA.

Felelős szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társzerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

Segéd-szerkesztő:

ÉBER ERNŐ.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

H I R D E T É S E K.

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., József-körút 8.

Alakult 1894. évben.

Elnök: TELEKI GÉZA gróf. Alelnök CSÁVOSSY BÉLA.

Igazgatósági tagok:

ANDRÁSSY GÉZA gróf, DESSEWFFY ARISTID, PÜSPÖKY EMIL, SZÖNYI ZSIGMOND,
TELEKI SÁNDOR gr.

Vezérigazgató: SZÖNYI ZSIGMOND.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet a gazdaközönség általános elismerése szerint a biztosítás terén híven megfelel hivatásának; folyton fejleszti a reformokat, melyeket a gazdaközönség évek óta sürgetett és a károknak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes melegegését vívta ki magának; az épület és átalány (pauschal) biztosításnál

rendkívül mérsékelt díjaival tetemes megtakarítást tesz lehetővé, a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári bélyeggel; — minden más illeték kizárásával.

A takarmány és szalmáseleség

biztosítása egy intézetnél sem eszközölhető oly olcsón és oly kedvező feltételek mellett, mint a szövetkezetnél.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tiszta díjból 5% díjengedményben részesülnek.

Kisgazdák, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlattal terményeiket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapesten (József-körút 8.) és a vidéken létesített ügynökségek. (185.)

CSIRÁZTATÓ KÉSZÜLÉK
IGEN PRAKTIKUS, OLCSÓN
ELADÓ. CZIM A KIADÓBAN!

X.

STOLCZ WINCZE

Kolozsvár főtér 11.

Arany, Ezüst, Ékszer

javitások, átalakítások, valamint minden új munkák szakszerű előállítása pontosan eszközöltetik. (127.)

Alapított 1869-ben. — Cs. és kir. udv. szállítók.

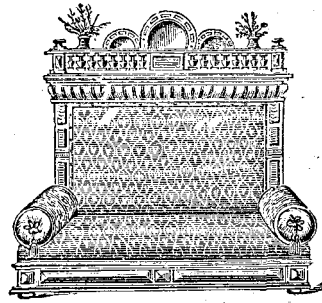
RAKTÁRAK:

KOLOZSVÁRT,
Unió-utca 5.

MAROS VÁSÁRHELYT,
Szentgyörgy-utca 2.

Mestitz Mihály és fiai

Első maros-vásárhelyi bútór- és építészeti asztalos munkák gyára
gőzerőre berendezve, kárpitos és díszítő műhelyek.

A m. kir. államvasutak kolozsvári, aradi, debreczeni, szegedi, zágrábi, miskolci és budapesti üzletvezetőségeinek szállítói.

Nagy raktár saját készítményű fa- és kárpitos bútorkból, függöny és szőnyegekben.

Olcsó árak, szolid munka, pontos kiszolgálás.

Kitűnő minőségű száraz amerikai parkettek jutányos árban.

(138.)

SCHUSTER EMIL

norinbergi diszmű- és vadász kellékek, sport és játékarú nagy raktára

KOLOZSVÁRT,

(236.)

Főtér, gróf Rhédey-palota „New-York“ szállodával szemben.

Kizárólagos raktár: dániai iramszarvas bőrkabátokból szőrmevel vagy flannellel bélelve.

Valódi Loden uti-kabátok.

Valódi Loden vadász-kabátok szőrmevel vagy flannellel bélelve.

Valódi iramszarvasbőr- és Loden vadász sapkák.

Valódi angol kesztyűk bőrből és szövetből bélelve és béleletlen.

Valódi amerikai és halina csizmák.

Valódi amerikai és orosz gummi sárczipők férfiak, nők és gyermekek részére.

Valódi amerikai és orosz hó czipők férfiak és nők részére.

Gummi és nemez csizmák.

Kizárólagos raktár: H. Pipper- (Lüttich-) féle serétes vadász fegyverekből 35 frttól 135 frtig.

Sauer & Schon- (Suhl-) féle Express- és drilling golyós fegyverekből 100 frttól 220 frtig.

Flobert fegyverek és mindenféle revolverek, töltények, folytások, golyók és serétek, vadász táskák, székek, muffok, fej és lábszár védők, harisnyák, bőr és loden gamaschnik, fegyver szijjak és állványok, töltő és tisztító kellékek. Hát zsákok, rövid és hosszú fegyver-tokok bőrből és vászonból.

Legjobb minőségű solingeni vivó kardok, pengék és vitörök, vivó kesztyűk, mangetták és maszkok.

Uti bőröndök, láda kofferek, kézi és nyakba aggató táskák, kocsii takarók és úti necessairek.

GAÁL és MOLNÁR

legnagyobb bútór-raktára

KOLOZSVÁRT, Unió-utca 8—10. sz.

Saját műhelyünkben és felügyeletünk alatt szakszerűen készült

ASZTALOS és KÁRPITOS BÚTORAINKAT

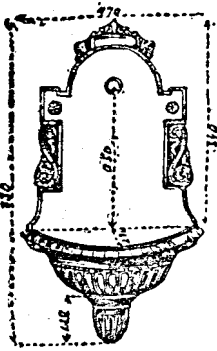
a legszolidabb árakban, az érdeklő közönség becses figyelmébe ajánljuk.

(161.)

Gaál és Molnár.

BARANYI JÁNOS

épület műbádogos, vízvezetési és csatornázási vállalkozó
Kolozsvárt, Széchenyi-tér 5-6 sz. Telefonszám 101.
PÁRISI DISZOKLEVÉLLEL Elvállal és készít az alább fel-
Kitüntetve. sorolt munkákat jóállás mel-
lett és lehető olcsó árban.

Bádogos munkák

épületekre eresz csatornákat és egyéb díszitményeket horgony vagy bármínemű fémekből rajz vagy minta szerint, ezen kívül üzletben kapható és megrendelhető mindenemű konyhaberendezések.

Vízvezeték és csatornázás

magán gazdasági telepekre, vagy magán épületek városi vezeték összeköttetésére, teljes magán fürdőket, szivattyúk, fecskendők, szökőkutak, stb. csatornázások vas, ólom vagy kőanyag csövekből, (closetek) minden kivitelben, vizelők, mosdók és kiöntők szerelését. (148.)

Fürdőkádak kölcsön kaphatók!

Fedél és csatornafestést felvállal!

A fenti munkálatok évi javítását és jókarban tartását olcsón eszközli helyben mint vidéken.

Magyar kölcsönös állatbiztosító társaság mint szövetkezet
BUDAPEST, Ferencz-körut 30.

(241.) Biztosításokat elfogad:

Iovak és szarvasmarhák

elhullása következtében beállott káresek megtérítésére.

Kártérítési igénye fennáll:

ha közönséges és járványos betegségben, vagy baleset folytán pusztul el az állat, továbbá, ha a szövetkezet kényszervágást kénytelen elrendelni.

A díjak rendkívüli mérsékeltek.

Cselédállatok biztosítása (járvány ellen is $1\frac{1}{2}\%$ díj mellett.)

Az intézet élén állanak:

báró Sztojanovics György, földbirtokos, elnök, Ambrózy Gyula, földbirtokos, gróf Bethlen András, cs és kir. kamarás, országgy. képviselő, földbirtokos, dr. Bély László, országgy. képviselő, földbirtokos, Chernel György, cs. és kir kamarás, országgy. képviselő, földbirtokos, báró Jósika Gábor, cs. és kir. kamarás, országgy. képviselő, földbirtokos, gróf Korniss Károly, főrendiházi tag, földbirtokos, báró Nyáry Béla, cs és kir. kamarás, földbirtokos, gróf Ráday Gedeon, földbirtokos, dr. Simay Aladár, a „Magyar agrár- és járadékbank részv.-t.“ gazdasági tanácsosa, dr. Tetéleni Armin, ügyvéd, Taly István, cs. és kir. kamarás, „Pestmegyei gazdasági egyesület“ alelnöke, földbirtokos, Zaleski Jenő, földbirtokos, dr. Pajor Ignác, földbirtokos, intézeti igazgató, igazgatósági tagok.

Fölvilágosítással szívesen szolgál az igazgatóság és a vidéki ügynökségek.

BÁRÁNY ELADÁS.

A fogarasi m. kir. állami ménésbirtokról 750—850 darab 3—4 hetes szopós bárány 1900 évi január hó 16-án zárt írásbeli ajánlati tárgyalás utján el fog adatni. Az eladásra kerülő bárányok január hó végétől kezdődőleg április hó végéig veendőek át.

A zárt írásbeli ajánlatok 10% bánatpénzzel ellátva 1900. évi január hó 16-án délelőtt 11 óráig alulírt igazgatósághoz adandók be.

A részletes eladási, illetve árverési feltételek venni szándékozóknek díjmentesen megküldetnek.

Fogarás, 1899. december hó 22-én.

(240.)

A fogarasi m. kir. állami ménésbirtok igazgatósága.

KASSANTAL

aranyozó-üzlete

Kolozsvárt, Belközép-utca 14. szám.

Aranyozó műhelyében készít uj képereteket tűkörkereteket, consolokat, szalon-asztalt, függönytartókat. Mindenféle aranyozott butorokat elvállal jutányos árban felelősség mellett.

Régi keretek aranyozását jutányos árban.

Továbbá templomi aranyozásokat, uj oltár készítését rajz szerint. Régi oltárok újbóli aranyozását a legjobb esztétikus arannyal

jutányos árban, felelősség mellett elvállal.

Oltár gyertyatartókat, feszületeket jó, tiszta és tartós arannyal, aranyozásáért felelősséget vállalok.

Pontos kiszolgálás!

(163.)

Kitüntetve az ezredéves országos kiállításon.

RIMOCZY FERENCZ

butor- és épület-asztalos,

Kolozsvárt, Szép-utca 1. szám.

Elvállal mindennemű stíli butor-készítést a legszolidabb kivitelben. Készít portál és üzleti berendezéseket.

(221.)

**Takarmány-
búzakorpa
és dereze**

kitünő minőségű, 10 métermázsán felül bármily mennyiségben

igen jutányos árban

(234.)

eladó.

Ertekezni és rendelni lehet levéllileg, akár személyesen: naponta d. e. 11 órakor e lap kiadóhivatalában, hol a korpa is megtekinthető.

„Utolsó hét!“

6

huzásra érvényes jótékonycélu — sorsjáték a budapesti poliklinikai egyesület kórháza javára — sorsjegy ára csak

1 korona.

Főnyeremény

100,000

korona ért.

5 nyeremény á **20.000** kor. stb. ért.

Kivánatra 20% levonással készpénzben kifizettetik.

Első huzás

visszavonhatatlanul

már január hó 4-én.

Megrendeléseket pontosan teljesít:

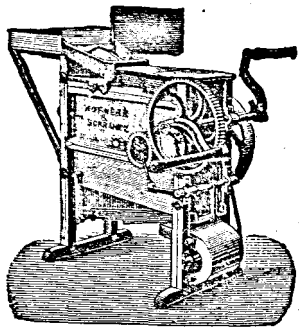
a jótékonycélu sorsjáték

kezelősége

IV. ker., Kossuth Lajos-utca 1. sz.

(226.)

Hofherr és Schrantz gazdasági gépgyáranak képviselősege és bizományi raktára

Hirsehfeld Károly

vaskereskedőnél

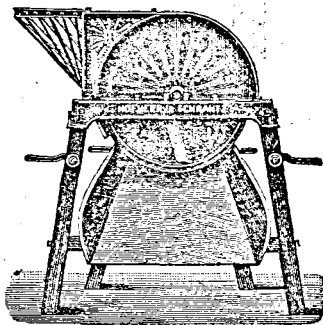
KOLOZSVÁRT, Széchenyi-tér 42., az új vashid előtt.

Nagy raktár: Mindenféle vasárak, szerszámok, háziesszközökben és ipari, építkezési, gazdasági vasanyagokban.

Állandó Kiállítás mezőgazdasági gépekben

Legújabb és legkönnyebb szerkezetű „VIKTORIA DRILL” sorbavetőgépek kerékkiváltás nélkül.

(222.)

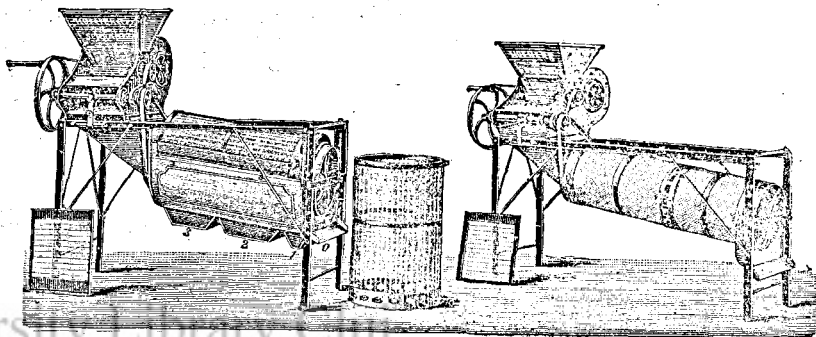
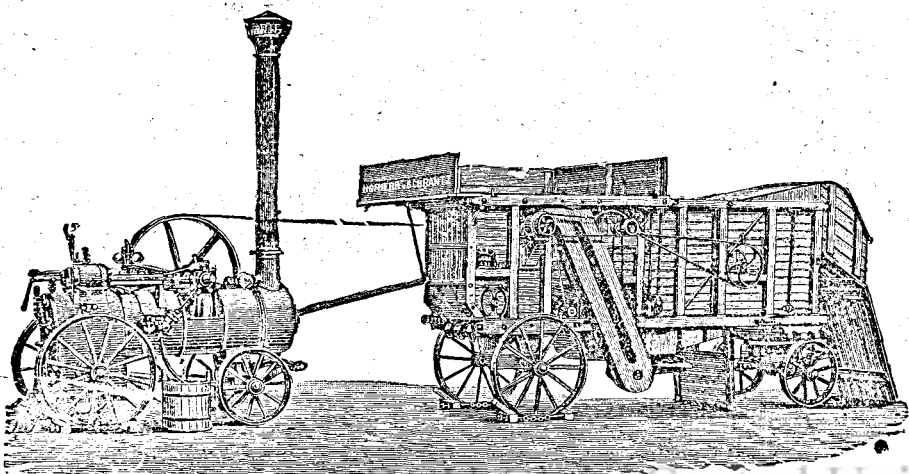
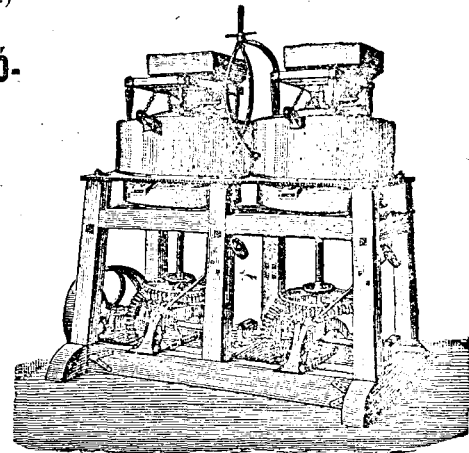

TRIEURÖK és ROSTÁK,
RÉPA és SZEGSKAVÁGÓK,
KUKORICZA-MORZSOLÓK,
MALMOK és DARÁLÓK,
LÓHEREMAG KIDÖRZSÖLŐ-GÉPEK,

ACZÉL RAJOL EKÉK,
VASBORONÁK és TALAJJAVÍTÓ-
ESZKÖZÖK,
GŐZCSÉPLŐ KÉSZLETEK,
SZALMAKAZALÓZÓK,

JÁRGÁNY és KÉZICSEPLŐK, TAKARMÁNYKAMRA BERENDEZÉSEK.

Kivánatra képes árjegyzékek
ingyen és bérmentve.

Clichéket

árjegyzékek, könyvek,
szak- és folyóiratok, ka-
talogusok és hirdetések,
valamint minden egyéb nyomtatvány illusz-
trálásához rajz vagy fénykép után kettő-
kivitelben és legolcsóbb áron készít és szállit:

Fischer Lipót

chemigrafikai műintézete

Budapest,

IV., Kossuth Lajos-utca 15.

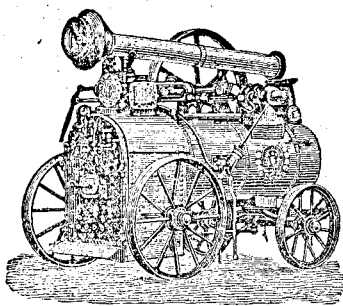
az Újvilág-utcával szemben.

Vidéki megrendelések is legna-
gyobb pontossággal és figyelemmel
teljesítetnek. (4.)

FEHÉR MIKLÓS

gépgyára

Budepest, IX., Üllői-ut 23. szám.

Ajánlja a m. kir. államvasutak gépgyárában készült
gőzcséplő garnitúrákat, Compound lokomobilokat stb.,
raktáron tart mindennemű gazdasági gépet, föld-
mívelési eszközöket, továbbá

jól kijavított lokomobilokat
és cséplőgépeket különböző gyártmány és nagy-
ságban, ajánlja jól felszerelt gépműhelyét gépek
javítására és malomszerelvények gyártására. Csere-
üzletek lokomobil és cséplőgépekre kötöttek.

Mérsékelt árak, kedvező fizetési feltételek.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros.

Gyár és iroda:

BUDAPEST, VII. ker., Garay-u. 10.

Elvállal: központi-, víz-, lég- és gőzfűtések,
légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szel-
lőztetések, closetek, szivattyúk, vízerőművi
emelőgépek stb., nemkülönben köszén-, olaj- és
petroleum váladékból nyert gázok értékesítését
célzó készülékek létesítését, városok, indó-
házak, nagyobb épületek és gyárak számára.

Tervek, költségvetések,
jövendelmi előirányzatok gyorsan
készítetnek. (58.)

Legjobb minőségű kőanyag-
csövek raktáron.

Marcinkiewicz Ignác

férfi ruha-szabó

KOLOZSVÁRT, Belközép-utca 3. szám.

Ajánlja 18 év óta fennálló s a mai kor és divat követelményeinek teljesen megfelelően berendezett

FÉRFI-SZABÓ-ÜZLETÉT.

Raktáron tart nagyon szép hazai, valamint valódi angol, francia és külföldi szövet-ujdonságokat.

Ugy helyi, mint vidéki megrendeléseket szakszerű munkával pontosan és olcsón teljesít.

(150.)

Nyomatott Gámán J. örökösénél Kolozsvárt, Belközép-utca 2. sz. (Helfy-ház.)

